

Eurokritiikin aallonharjalla

*Media, vaalit ja suomalaisen populismin
nousu 2007–2011*

Dosentti, VTT Erkki Railo

Eduskuntatutkimuksen keskuksen johtaja, Eduskuntatutkimuksen keskus,
Turun yliopisto

This publication is part of the project series ‘Nurturing populism? The impact of the media on the growth of populist right-wing parties in Netherlands, France and Finland’, supported by the Jenny and Antti Wihuri Foundation and Stichting Democratie en Media.

Sisällysluettelo

Vanhan vallan aikakausi	7
Talouden kriisistä tulee näkyvä uutinen	12
Euroopan vakauspaketit	16
Maahanmuuttoa koskevan keskustelun lisääntyminen	19
Teemat, jotka eivät vaikuttaneet perussuomalaisten menestykseen	22
Johtopäätökset	24

Tässä tutkimuksessa vastataan kysymykseen, millä tavoin mediajulkisuus saattoi vaikuttaa Perussuomalaiset r.p:n kannatuksen kasvuun vuosina 2007–2011. Siinä tarkastellaan kolmen suomalaisen sanomalehden – *Helsingin Sanomien*, *Aamulehden* ja *Ilta-Sanomien* – julkaisemia politiikan ja talouden uutisia kuukautta ennen eduskuntavaaleja 2007, kuntavaaleja 2008, Euroopan parlamentin vaaleja 2009 sekä eduskuntavaaleja 2011.¹

Näihin vuosiin asettuu Perussuomalaiset r.p:n kannatuksen merkittävin kasvu. Vuonna 2007 perussuomalaiset sai eduskuntavaaleissa yli 4 prosentin ja vuoden 2008 kunnallisvaaleissa valtakunnallisesti 5,4 prosentin kannatuksen. Euroopan parlamentin vaaleissa vuonna 2009 Timo Soini sai todellisen äänivyöryn 130 000 äänellään. Perussuomalaisten ehdokkaiden kokonaisääniosuus oli 9,8 prosenttia. Vuoden 2011 eduskuntavaaleissa perussuomalaiset sai kuuluisan ”jytlyn” eli 19,05 prosentin ääniosuuden.

Perussuomalaisten kannatuksen kasvua on tarkasteltu suomalaisissa tutkimuksissa paljon, vaikka ”jytystä” on ehtinyt kulua vasta vajaat kolme vuotta. *Populismi – kriittinen arvio* -teoksessa perussuomalaisten menestystä selitettiin esimerkiksi suomalaisen yhteiskunnan teollisuuden rakennemuutoksella sekä sillä, että perussuomalaiset oli ainoa selkeästi EU-kriittinen puolue Suomessa.² Kirjassa *Muutosvaalit 2011* tarkasteltiin yleisemmin puolueiden voimasuhteiden muutoksia viimeisimmissä eduskuntavaaleissa ja päädyttiin tulokseen, että kansalaisten tyytymättömyys EU-politiikkaan ja erityisesti ylivelkaantuneiden maiden taloudelliseen tukemiseen purkautui protestina perussuomalaisten kautta.³

Toisaalta perussuomalaisten menestystä on tarkasteltu myös mediatutkimuksen näkökulmasta. Kirjassa *Jytty – Eduskuntavaalien 2011 mediajulkisuus* analysoitiin Suomen politiikan julkisuutta kolmen ja puolen kuukauden ajalta ennen eduskuntavaaleja ja todettiin, että kansainvälinen finanssikriisi ja EU:n vakauspaketit hallitsivat tuolloin uutisia. Perussuomalaisten selkeästi EU-kriittinen viesti sai erityistä uskottavuutta tilanteessa, jossa muutamat EU:n jäsenmaat eivät näyttäneet selviävän taloudellisista vaikeuksistaan. Lopputuloksena oli perussuomalaisten odottamaton vaalivoitto.⁴ Näiden syiden lisäksi perussuo-

1. Tämä tutkimus on toteutettu Wihurin säätiön suosiollisella tuella. Kirjoittaja haluaa kiittää Wihurin säätiötä tuesta, jota ilman tutkimus olisi jäänyt laatimatta. Kirjoittaja haluaa kiittää myös VTK Tuomas Pulsaa hänen avustaan tutkimuksen taulukoiden laadinassa.

2. Toivonen 2011; Raunio 2011.

3. Borg 2012, 245–248. 4. Pernaa & Railo 2012.

4. Pernaa & Railo 2012.

malaisten menestystä on selitetty puolueen maahanmuuttovastaisuudella, Timo Soinin taidokkaalla esiintymisellä mediassa sekä poikkeuksellisen tarmokkaalla paikallisen tason vaalityöllä.⁵

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan perussuomalaisen menestystä mediatutkimuksen keinoin pidemmällä perspektiivillä, vuosina 2007–2011. Tutkimus on osa kansainvälistä vertailevaa tutkimushanketta nimeltään *Nurturing populism? The impact of the media on the growth of populist right-wing parties in Netherlands, France and Finland*, jossa selvitetään, keitä ovat populististen puolueiden maltilliset kannattajat eri maissa ja minkä vuoksi he ovat äänestäneet populistisia puolueita. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan politiikan julkisuuden mahdollista vaikutusta arvoiltaan maltillisiin, liikkuviin äänestäjiin Suomessa. Vastaavat tutkimukset on tehty myös Alankomaissa, Ranskassa ja Iso-Britanniassa. Suomen osalta tarkoituksena on selvittää, mitkä seikat politiikan julkisuuden agendassa saivat osan äänestäjistä vaihtamaan puoluetta vuosien 2007–2011 välisenä aikana.

Tutkimus perustuu ns. *agenda setting* -teorialle, jonka mukaan tiedotusvälineet vaikuttavat olennaisella tavalla siihen, mitä asioita ihmiset pitävät kulloinkin tärkeinä ja minkä perusteella he tekevät äänestyspäätöksensä vaaleissa. Agenda setting -teoria ei sellaisenaan vielä selitä sitä, millä tavoin ihmiset suhtautuvat eri asioihin, mutta kylläkin sitä, mistä asioista ihmisillä on ylipäänsä mielipiteitä.⁶ Tarkastelemalla vuosien 2007 ja 2011 välisiä vaaleja, on mahdollista nähdä ne aiheet, jotka muokkasivat ihmisten äänestyspäätöksiä näinä vuosina, toisin sanoen minkä asia-aiheiden pohjalta ihmiset tekivät äänestyspäätöksensä. Samalla arvioin, mitkä aiheet todennäköisesti *eivät* olleet ratkaisevia. Kuten todettua, aikaisemmissa tutkimuksissa perussuomalaisen menestystä on selitetty esimerkiksi puolueen EU-vastaisuudella, Suomen talouden rakenneuudoksella sekä maahanmuuttovastaisuudella. Tämän tutkimuksen tavoite on tarkentaa kuvaa siitä, mitkä näistä aiheista vaikuttivat perussuomalaisen kannatuksen voimakkaaseen kasvuun. Saatuja vastauksia selitetään asettamalla ne laajempaan suomalaisen yhteiskunnan kontekstiin eli annetaan vastaus kysymykseen, miksi äänestäjät todennäköisesti reagoivat uutisiin sillä tavoin kuin reagoivat. Analyysi tarjoaa mahdollisuuden arvioida, miten perussuomalaisia kannattaneet liikkuvat äänestäjät todennäköisesti tulevaisuudessa reagoivat politiikan julkisuuden agendan muutoksiin.

5. Mickelsson 2011; Niemi 2012; Arter 2013.

6. McCombs & Shaw 1977; McCombs 2004.

Kirjoituksessa hyödynnetään sekä määrällistä että laadullista analyysiä. Määrällisessä analyysissä on vertailtu keskenään tiettyjen avainsanojen esiintymistä vaaleja edeltävän kuukauden aikana *Helsingin Sanomissa*, *Aamulehdessä* ja *Ilta-Sanomissa*. Laadullisessa analyysissä on sovellettu Robert Entmanin ajatuksia kehys-analyysistä (eng. *framing analysis*). Haen teksteistä vastauksia siihen, ketkä on määritelty uutisaiheiden keskeisiksi toimijoiksi, millaiset roolit kullekin toimijalle on annettu, mitkä asiat esitetään kirjoituksissa ongelmiksi ja millaisia ratkaisuja näihin ongelmiin ehdotetaan. Samoin kysyn, kuka tai ketkä ovat uutisten mukaan ongelmien aiheuttajia ja kuka tai ketkä ovat niiden ratkaisijoita.⁷ Vuoden 2011 vaalien osalta analyysi perustuu Ville Pernaan ja Erkkä Railon toimittamaan teokseen ”Jytky – Eduskuntavaalien 2011 mediajulkisuus”, jossa on yksityiskohtaisesti tarkasteltu vuoden 2011 eduskuntavaalien politiikan julkisuutta.

Tutkimuksen aineistoksi on valittu kolme suomalaista sanomalehteä: Suomen levikiltään suurin päivälehti *Helsingin Sanomat*, Suomen levikiltään suurin maakuntalehti *Aamulehti* sekä toinen iltapäivälehti *Ilta-Sanomat*. *Helsingin Sanomien* ja *Aamulehden* artikkelit on koottu alkuperäisistä lehdistä. *Ilta-Sanomien* uutiset on koottu Sanoma -yhtiön internet-arkistosta. Juttujen määrät on mitattu *Helsingin Sanomien* ja *Ilta-Sanomien* tapauksessa hyödyntämällä Sanoma-yhtiön internet-arkiston sanahakutoimintoa ja *Aamulehden* kohdalla laskemalla kirjoitukset käsin. *Helsingin Sanomien* ja *Ilta-Sanomien* sekä toisaalta *Aamulehden* artikkelimäärät eivät näin ollen keskenään vertailukelpoisia. Artikkeleiden lukumäärien muutokset antavat kuitenkin käsityksen siitä, millä tavoin kunkin tiedotusvälineen uutisaiheiden painopiste muuttui vaaleista toiseen. Lisäksi jokaisesta lehdestä on valittu joukko artikkeleita laadullisen analyysin materiaaliksi. Kolmen valitun lehden politiikan julkisuuden tärkeimmät uutisaiheet on analysoitu tarkastelemalla niitä koskevia, valittujen vaalien alla julkaistuja artikkeleita. Artikkelit on mainittu viitteissä.

Kirjoitus etenee väljän kronologisesti siten, että ensimmäisessä luvussa käsitellään vuoden 2007 eduskuntavaaleja. Tämän jälkeen käsitellään vuosien 2008–2011 vaalien eniten näkyneitä aiheita analysoiden sekä uutisten määrällistä että laadullista kehitystä. Ryhmittely perustuu tutkimuksen kuluessa tehtyyn havaintoon, että vuoden 2007 eduskuntavaalit edustivat vielä aikaisempaa aikakautta, jota on perusteltua käsitellä erikseen. Tutkimuksessa vastataan kysymykseen, minkä uutisaiheiden käsittely lisääntyi tai väheni niinä tarkastel-

7. Entman 1993.

tuina vuosina, jolloin perussuomalaisten kannatus kasvoi voimakkaasti. Jokaisessa käsittelyluvussa arvioidaan, mitkä uutisaiheet saattoivat vaikuttaa perussuomalaisten kannatuksen kasvuun, ja mitkä eivät. Kirjoituksen lopussa vedetään havaitut johtopäätökset yhteen ja vastataan kysymykseen, mitkä aiheet saivat liikkuvat äänestäjät siirtymään perussuomalaisten kannattajiksi ja miten perussuomalaisten kannatus tulevaisuudessa saattaa kehittyä.

Vanhan vallan aikakausi

Vuoden 2007 eduskuntavaaleihin lähdettiin tilanteessa, jossa Suomea oli neljän vuoden ajan hallinnut keskustan ja sosiaalidemokraattien koalitionhallitus pääministeri Matti Vanhasen johdolla. Opposition suurin puolue oli kokoomus, jonka nuorelle puheenjohtajalle Jyrki Kataiselle eduskuntavaalit olivat siihenastisen uran merkittävin voimainkoitos. Vaalitulos oli voitto nimenomaan Kataiselle, jonka puolue kokoomus nousi Suomen toiseksi suurimmaksi puolueeksi ohi sosiaalidemokraattien. Keskusta kuitenkin säilytti asemansa maan suurimpana puolueena, minkä seurauksena Matti Vanhanen jatkoi pääministerinä toiselle kaudelle. Sosiaalidemokraatit puolestaan siirtyivät vaalitappionsa takia oppositioon. Suurimpien puolueiden äänimäärien muutokset olivat kuitenkin vähäisiä, alle 100 000 äänestäjän suuruisia, mikä kertoo pintapuolisesti stabiilista tilanteesta. Harva kiinnitti vielä huomiota siihen, että Perussuomalaiset r.p. liki kaksinkertaisti äänimääränsä vuoden 2003 vaaleihin verrattuna.⁸

Vuoden 2007 eduskuntavaalien alla Suomen taloustilanne oli epäyhtenäinen. Takana oli useita vuosia jatkunut voimakas kasvu, jonka jatkumista poliitikot ennakoivat. Tämä antoi puolueille mahdollisuuden puhua ”jakovarasta” eli odotettua paremman talouskasvun tarjoamasta ”ylimääräisestä” tulosta ja sen jakamisesta eri tarpeiden kesken. Tilanne antoi tiedotusvälineille kuitenkin aiheen kritisoida puolueita siitä, että ne menevät asioiden edelle jakamalla rahoja, joita ei oikeastaan ole vielä ansaittu.⁹ Median asenne oli siinä mielessä perusteltu, että tarkemmin katsoen suomalaisessa taloudessa oli monenlaisia ongelmia ja kansainvälinenkin talouskehitys osoitti heikkenemisen merkkejä.¹⁰

8. Borg & Paloheimo 2009.

9. AL 8.3.2007: ”Vaarallista vauhtisokeutta kentillä.”

10. HS 15.3.2007: ”USA:n ongelma-asuntolainat painoivat pörssiä kaikkialla maailmassa.”

Suomessa pääkirjoitustoimittajat kiinnittivät huomiota siihen, että köyhien ja pitkäaikaistyöttömien määrä pysyi talouskasvusta huolimatta korkealla tasolla.¹¹ Poliitikot ja viranomaiset vaikuttivat uutisten perusteella kyvyttömiltä keksimään keinoja pitkäaikaistyöttömien työllistämiseksi.¹²

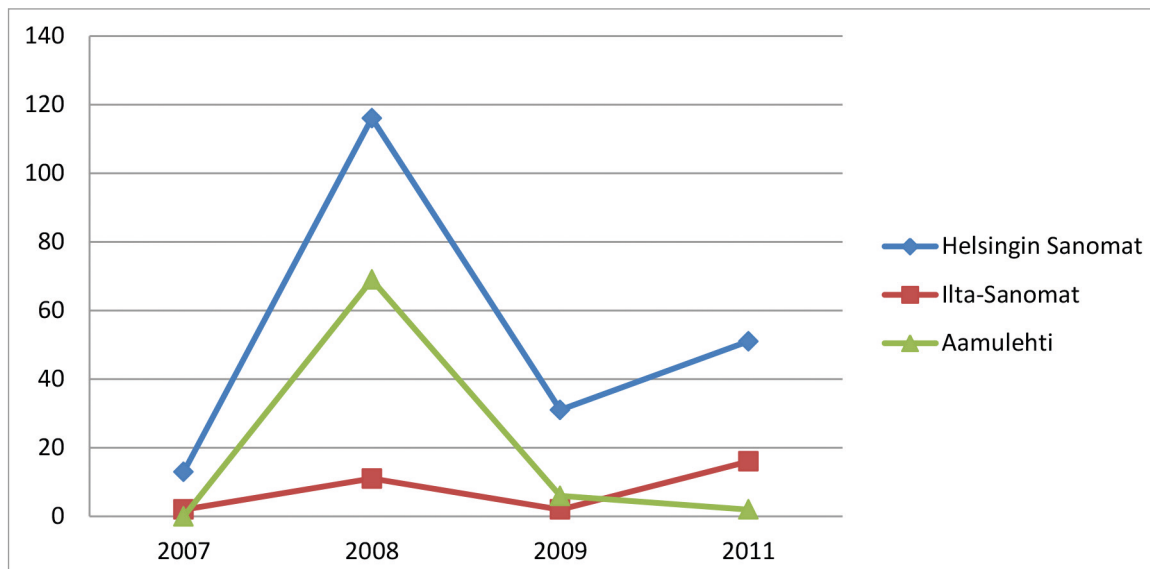
Vuonna 2007 sitä oli mahdotonta nähdä, mutta kyseessä olivat viimeiset vaalit ennen erään aikakauden päättymistä. Ville Pernaan mukaan vuosina 1987–2011 Suomessa elettiin puoluepoliittisesti erityistä aikakautta, jolloin puolueiden talouspoliittiset linjat olivat poikkeuksellisen lähellä toisiaan. Runsaan kahdenkymmenen vuoden aikana kaikki puolueet perussuomalaisia lukuun ottamatta olivat osallistuneet hallitusyhteistyöhön ja ns. kolme suurta puoluetta olivat kokeilleet kaikkia mahdollisia koalitioita. Aikakausi alkoi vuonna 1987, jolloin SDP ja kokoomus muodostivat ns. sinipunahallituksen. Se merkitsi perinteisen oikeisto-vasemmisto vastakkainasettelun haalistumista liki näkymättömiin. Myöhemmin myös vasemmistoliitto osallistui koalitiohallitukseen yhdessä kokoomuksen kanssa. Suomalaisten puolueiden poliittinen konsensus perustui kahdelle keskeiselle tekijälle. Ensinnäkin sosiaalidemokraatit hyväksyivät ajatuksen avoimesta kansantaloudesta, joka on mahdollisimman pitkälle integroitu globalisoituvaan talouteen. Tähän talouspolitiikkaan liittyi myös se, ettei SDP tukisi taantuvia teollisuudenaloja. Porvaripuolueet kokoomus ja keskusta puolestaan sitoutuivat hyvinvointivaltion ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Konsensuksen ja monipuoluehallitusten väistämätön lopputulos oli tilanne, jossa vuorotellen hallituksessa istuneet puolueet alkoivat muistuttaa toisiaan.¹³

Vuonna 2008 alkanut talouden laskusuhdanne alkoi vähitellen rapauttaa puolueiden konsensusta ja perussuomalaisten vaalivoitto vuonna 2011 vaikeutti sitä entisestään. Vuoden 2007 vaalien alla taloudellisen kasvun vähittäinen kääntyminen laskusuhdanteeseen ei ollut vielä selkeästi näkyvissä, mutta vuodesta 2008 eteenpäin puhe taloudellisesta lamasta tai taantumasta alkoi hallita politiikan julkisuutta. Tämä ilmenee kuviosta 1, jossa tarkastellaan sanojen ”talous” ja ”kriisi” esiintymistä samassa tekstissä tarkastelluissa lehdissä. Siitä ilmenee, että talouden kriisistä puhuttiin vuonna 2008 liki kymmenen kertaa enemmän kuin vuonna 2007. Vuonna 2009 tilanne oli hiukan rauhoittunut, mutta keväällä 2011 talouden kriisitunnelmat olivat jälleen palanneet Portugalin hallituksen kaatumisen myötä. Voi siis todeta, että vuosien 2008–2011 vaalien alla talouden erilaiset kriisit ovat hallinneet politiikan julkisuutta.

11. AL 11.3.2007: ”Täsmätoimin köyhyyttä vastaan.” (pk); HS 15.3.2007: ”Pitkäaikaistyöttömiä on yhä liikaa.” (pk)

12. HS 23.2.2007: ”Keskustan ja Sdp:n ehdokkaat eri mieltä työllisyydenhoidosta Tanskan malliin.”; AL 17.3.2007: ”Työministeriö kaipaa kunnon tuuletusta” Paheneva työvoimapula on yksi merkki siitä, että työllisyysmäärärahojen kohdentaminen ei ole osunut ihan kohdalleen.

13. Perna 2013; kts. myös Kantola 2006; Kalela 2008, 213–221.

Kuvio 1. Sanojen talous ja kriisi esiintyminen yhdessä *Helsingin Sanomissa*, *Ilta-Sanomissa* ja *Aamulehdessä* (N=319).

Vuoden 2007 eduskuntavaalit edustivat poikkeuksellisia vaaleja verrattuna muihin tämän tutkimuksen kohteena oleviin vaaleihin sen vuoksi, että taloudellinen tilanne vaikutti vielä suhteellisen vakaalta. Vakaus oli tosin vain pintapuolista. Suomen Pankki totesi myöhemmin, että Suomen talouden kasvu alkoi taittua jo vuoden 2007 alkupuolella ja merkittävä syy tähän oli Suomen tärkeiden vientimaiden talouden taantuminen.¹⁴ Poliitiikan julkisuudessa tämä ei kuitenkaan vielä keväällä 2007 näkynyt. Elettiin poliittisen konsensuksen viimeisiä vuosia.

Kolmen ”vanhan” puolueen talouspoliittinen konsensus ilmeni politiikan julkisuudessa siten, että vaaleissa ei ollut selkeää tai merkittävää vastakkainasettelua eri puolueiden välillä. Tiedotusvälineet kritisoivat puolueita samankaltaisuudesta ja vaihtoehtojen puutteesta.¹⁵ Esimerkiksi *Helsingin Sanomien* päätoimittaja Janne Virkkunen ihmetteli vuoden 2007 helmikuussa, millä tavoin vaaleihin saataisiin enemmän sisältöä: ”Suomen sisäpolitiikkaa leimaa eurooppalaisittain omalaatuinen vakaus. Suurten ja keskisuurten puolueiden kannatuserot ovat melko pienet, eikä suuria heilahduksia vaaleissa juuri tapahdu.”¹⁶ Kun kerran puolueiden välillä ei ollut asiakysymyksiin perustuvia eroja, tiedotusvälineet kiinnittivät huomionsa puolueiden vaalimainoksiin. Vuosina 2008, 2009 ja 2011, kun taloustaantuma iski Suomeen, mainoksista puhuttiin olennaisesti vähemmän.¹⁷

14. Suomen pankki 1/2008.

15. AL 1.3.2007: ”Julisterumba käynnistyi.” Sokkotestissä joka toinen tiesi, minkä puolueen esitetty ulkojulistite oli.; AL 28.2.2007 Alakerta ”Kilpailukyky nousi politiikan yläpuolelle”. (Sami Moisio).

16. HS 25.2.2007: ”Mistä vauhtia vaaleihin” (kolumni: Janne Virkkunen); ks. myös HS 14.3.2007: ”Vaalitaistelun sietämätön keveys.” (kolumni, Erkki Pennanen)

17. Vuonna 2007 hakusanoilla ”mainos” & ”politiikka” tulee Ilta-Sanomista ja Helsingin Sanomista yhteensä 21 osumaa. Vuonna 2008 enää 12 osumaa, vuonna 2009 13 osumaa ja vuonna 2011 vain 7 osumaa.

Vuoden 2007 vaalit muistetaan ennen muuta SAK:n epäonnisesta yrityksestä luoda poliittiseen satiiriin perustuva vaalikampanja, jossa ”ökyporvari” mässää ruoalla valtaisan illallispöydän äärellä. Julkisuuteen vuodettu mainoskampanja tuomittiin laajalti ennen kuin sitä edes ehdittiin lähettämään, minkä seurauksena se hyllytettiin nopeasti.¹⁸ *Aamulehti* nimesi Sdp:n kampanjan ”kaunakampanjaksi” ja julisti sen kääntyneen itseään vastaan.¹⁹ Myös *Helsingin Sanomat* tuomitsi poliitikkojen yritykset kiillottaa omaa imagoaan ja unohtaa politiikan asiakysymykset.²⁰ Loppujen lopuksi jopa kansalaiset kyllästyivät vaalimainosten ruotimiseen julkisuudessa.²¹ Poliitiikan uskottavuutta ei ainakaan parantanut se, että vaalien alla oikeusministeri Leena Luhtanen jäi kiinni pimeän työn teettämisestä. Skandaali hallitsi *Ilta-Sanomien* politiikan julkisuutta kuukautta ennen vaaleja muiden aiheiden jäädessä selvästi pienemmälle huomiolle.²² Ei siis ihme, että vuoden 2007 vaaleissa eduskuntavaalien äänestysaktiivisuus laski alhaisimmalle tasolleen toisen maailmansodan jälkeisellä kaudella.

Vaikka vuoden 2007 vaaleissa media erityisesti korosti ”vanhojen” puolueiden samankaltaisuutta, myös muissa vaaleissa oli vallalla käsitys, että suurimmat puolueet kokoomus, keskusta ja Sdp muistuttavat toisiaan. Kuntavaalien 2008 alla sekä *Helsingin Sanomat* että *Aamulehti* arvioivat kriittisesti puolueiden ”imagokampanjoita”, jotka lehtien mukaan olivat yritys kiillottaa omaa kilpeä ilman todellista sisältöä. *Helsingin Sanomat* kritisoi: ”Puolueiden olisi katsottava itseään peiliin. Niiden tehtävänä on tuoda erilaisia vaihtoehtoja ja ratkaisumalleja yhteiskunnalliseen keskusteluun ja yritettävä mobilisoida äänestäjät kannattamaan niitä.”²³ Samoin *Aamulehti* arvioi, ettei puolueiden välillä ole todellista eroa ja arvosteli asiantuntijoiden tuella puolueiden vaaliohjelmia sisällöttömästä ”jargonista”.²⁴ Osittain syynä pidettiin taloustilannetta, joka ei median mukaan tarjonnut puolueille todellista liikkumavaraa.²⁵ Perussuomalaiset kuitenkin hyötyi muiden puolueiden näennäisestä samankaltaisuudesta ja värityksestä. Kuten Mari K. Niemi ja Laura Berg

18. Mykkänen 2007, 87; Pitkänen 2007, 37,223.

19. AL 5.3.2007: ”Kaunakampanja kääntyi itseään vastaan.” (pk); AL 5.3.2007: ”Ruoan heittäminen pois ei ole hauskaa edes mainoksessa.”

20. HS 16.3.2007: ”Politiikka ei ole fiktiota, tyyli ja imago eivät riitä.”; AL 13.3.2007: ”Julkisuuspelissä raja on vedettävä itse.”

21. HS 16.3.2007: ”Kansa: Kampanjoinnin aikana puhuttu liikaa vaalimainoksista.”

22. *Ilta-Sanomat* julkaisi Leena Luhtasen kohusta 11 kirjoitusta kuukautta ennen vaaleja. Esimerkiksi verotusta, joka oli myös yksi näkyvimmistä aiheista, käsiteltiin vain kuudessa kirjoituksessa.

23. HS 6.10.2008: ”Vaaleissa äänestämällä tulisi oikeasti olla väliä.” (pk); HS 8.10.2008: ”Leif Salmén: Imagokampanjoita käyvät puolueet kaivavat omaa hautaansa.”

24. AL 3.10.2008: ”Vain julisteissa on eroja.” (pk); AL 24.10.2008: ”Sellaista jargonia, ettei mitään järkeä, sokkotestin raati arvioi vaaliohjelmia.”

25. HS 12.10.2008: ”Politiikka talouden kutsuvieraana.” (alio)

ovat todenneet, Timo Soini sai jo vuoden 2008 kuntavaaleissa enemmän näkyvyyttä, kuin pienen puolueen muodollinen asema olisi antanut aiheen olettaa. Soini sai julkisuutta toki paljon vähemmän kuin ”kolme suurta”, mutta selvästi enemmän kuin muiden pienten puolueiden puheenjohtajat.²⁶

Vuosien 1987–2011 aikana vallinnutta politiikan konsensuskautta voi ymmärtää politiikan filosofin Chantal Mouffen ajatusten avulla. Mouffen mukaan kylmän sodan päättymisen jälkeen puolueiden kesken kehittyi vähitellen yhteisymmärrys siitä, mikä on politiikassa järkevää ja mahdollista. Tämä yhteisymmärrys näyttäytyy itsestään selvänä ja poliittisesti neutraalina tietona siitä, mikä on parasta koko yhteiskunnalle. Tosiasiassa tällainen yhteisymmärrys kuitenkin palvelee vain rajattua yhteiskunnan osaa. Konsensuksen kyseenalaistamaton asema itsestään selvänä totuutena sulkee ulkopuolelle osan ihmisistä ja mielipiteistä, jotka kokevat että yksikään poliittinen puolue ei edusta heidän mielipiteitään tai aja heidän etuaan.²⁷ Myös Suomessa vuosina 1987–2011 poliittiset puolueet alkoivat vähitellen muistuttaa toisiaan, minkä seurauksena politiikan julkisuudessa oli vaikea erotella puolueita toisistaan. Poliittisten jännitteiden puuttuminen ilmeni julkisuutena, jossa ei tarkasteltu puolueiden näkemyseroja aatteiden tai asiakysymysten tasolla, vaan arvioitiin puolueiden vaalikampanjoita. Samalla tästä samankaltaisuudesta hyötyi se ainoa puolue, joka ei ollut osallistunut koalitiohallituksiin 1990-luvun alun jälkeen: perussuomalaiset.

Mielenkiintoista kyllä toimittajien mielissä tämä sisällöttömyys ja samankaltaisuus tuotti johtopäätöksen, että perussuomalaiset tai populistiset puolueet yleensä saattaisivat tuoda eloa väljähtäneeseen poliittiseen keskusteluun: ”Populistipuolueiden arvo demokratiassa on siinä, että ne virkistävät poliittista keskustelua ja pystyvät tavoittamaan myös sellaisia äänestäjiä, joita puolueet eivät muuten kiinnosta, ja saamaan parhaassa tapauksessa heidät käyttämään ääntään.”²⁸ *Aamulehti* puolestaan kehotti muita puolueita ottamaan Timo Soinin johtaman perussuomalaisten esittämän haasteen vakavasti, eikä leimata puoluetta ”pelkästään populistieiksi”.²⁹ Vuosina 2007–2009 perussuomalaisten saamassa julkisuudessa korostui siis ajatus, että kansalaisten protesti ”valtapuolueita” vastaan olisi ymmärrettävä, jopa hyödyllinenkin poliittisen järjestelmän toimin-

26. Niemi 2008, 57–61.

27. Mouffe 2005.

28. HS 9.10.2008: ”Populismi on politiikan suola.” (alio, Erkki Pennanen)

29. AL 8.10.2008: ”Pöksyt tutisevat valtapuolueissa.”

nan kannalta. Tämä näkökulma oli yksi tapa reagoida perussuomalaisten kannatuksen voimakkaaseen kasvuun myös vuonna 2011, joskin tuolloin korostuivat pikemminkin kriittiset puheenvuorot, joissa perussuomalaisten ohjelmaa ja näkemyksiä arvosteltiin kipakasti.³⁰

Talouden kriisistä tulee näkyvin uutinen

Syksyyn 2008 mennessä taloustilanne oli olennaisesti heikentynyt. Se näkyi myös julkisuudessa, kuten kuvio 1 osoittaa. Siitä ilmenee sanaparin ”talous” ja ”kriisi” esiintymisen *Helsingin Sanomissa*, *Aamulehdessä* ja *Ilta-Sanomissa* vuosina 2007–2011. Vuoden 2008 kuntavaalien alla *Helsingin Sanomissa* käytettiin näitä sanoja yhdessä noin kymmenen kertaa enemmän (13 vs. 116) kuin vuonna 2007. Talouskriisistä puhuminen on tämän kuvion perusteella yleisempää tilanteessa, jossa taloustilanteen heikkeneminen on uusi ilmiö. Sen sijaan myöhemmin, kun taloustaantuma on jo jonkin aikaa jatkunut, talouskriisistä puhuminen vähenee, mutta jää olennaisesti korkeammalle tasolle kuin myönteisen talouskehityksen vallitessa.

Vuoden 2008 kuntavaalien alla kansainvälinen taloustaantuma ja finanssikriisi hallitsivat siis otsikoita. Miltei jokaisen päivän sanomalehdessä oli uusia uhkaavan kuuloisia uutisia taloustilanteen heikkenemisestä. Otsikoissa toistui sanat ”paniikki” ja ”kriisi”, kuten ”talouskriisi”, ”finanssikriisi”, ”rahoituskriisi” ja ”pankkikriisi”. Ehkäpä räväkin otsikko oli *Aamulehdessä*, joka kuvaili pörssikurssien romahdusta ilmauksella ”Tuomiopäivä”.³¹ Tilanne oli siinä mielessä erikoinen, että taloustaantumien konkreettiset seuraukset eivät kuitenkaan olleet saavuttaneet Suomea. Esimerkiksi työttömyys ei lähtenyt välittömästi nousuun, mutta sen kuitenkin ”ennakoitiin” suorastaan ”räjähtävän”.³² Tällaiset räväkästi muotoillut otsikot saattoivat herättää levottomuutta kansalaisissa, mutta lisäksi epävarmaa tunnelmaa vahvisti myös se, etteivät poliittiset päättäjät näyttäneet olevan tilanteen tasalla. ”Huonot ajat yllättivät puoluejohtajat”, ilmoitti *Helsingin Sanomat* vain viikkoa ennen vaaleja.³³

30. Hatakka 2012.

31. HS 23.10.2008: ”Talouskriisi voi jouduttaa EU:n perustuslain ratifointia.”; HS 25.10.2008: ”Maailman talouskriisi jyräsi kuntavaalikampanjat alleen.” (pk); HS 25.10.2008: ”Paniikkiperjantai.”; HS 30.9.2008: ”Kriisitartunta aiheutti paniikin Eurooppaan.”; HS 1.10.2008: ”Katainen arvioi rahoituskriisin lyövän Suomen talouteen yritysten kautta.”; HS 2.10.2008: ”Finanssikriisi voi täristellä eurojärjestelmän kivijalkoja.” AL 13.10.2008: ”Tänään on tuomiopäivä maailman pörseissä.”

32. HS 18.10.2008: ”Työttömyyden pelätään räjähtävän käsiin.”; HS 18.10.2008: ”Työttömyyden pelätään räjähtävän käsiin.”; HS 24.9.2008: ”Suomen pankki yhtyi ennusteisiin hidastuvasta talouskasvusta.”

33. HS 23.10.2008: ”Huonot ajat yllättivät puoluejohtajat.”

Ilta-Sanomien tapa käsitellä talouskriisiä oli olennaisesti toisenlainen kuin suurten päivälehtien. Ensinnäkin taloustilannetta käsittelevien uutisten määrä oli kaiken kaikkiaan vähäinen ja toiseksi *Ilta-Sanomat* ei tarkastellut taloutta suurten kansainvälisten tapahtumien kautta. Sen sijaan se ryhtyi pikemminkin rauhoitteluun tavallista kansalaista ja antamaan tälle vinkkejä selviytyä taloustaantumasta. ”Suomen pankkilaitos on ... mainiossa kunnossa”, vakuutti *Ilta-Sanomat*. Lisäksi lehti kertoi lukijoille, miten säästää rahaa ja neuvoi aloittamaan omakotitalon rakentamisen, koska taloustaantumana aikana se olisi halvempaa.³⁴ Euroopan unionia ei mainittu *Ilta-Sanomissa* vuoden 2008 kuntavaalien alla talouskriisin yhteydessä kertaakaan.

Kansainvälisessä kriisissä tiedotusvälineiden katseet kohdistuivat Euroopan unioniin, joka ei kuitenkaan uutisten perusteella näyttänyt kykenevän saamaan rivejään kokoon. Uutisten mukaan finanssikriisi ensin ”säikäytteli EU-maiden katraan hajalleen”, kuin säikähtäneen lammaslauman, minkä jälkeen ”EU yritti koota kriisissä hajonnutta rintamaansa.”³⁵ Euroopan unionin lisäksi myös Euroopan keskuspankki vaikutti uutisotsikoiden perusteella voimattomalta finanssikriisin paineessa.³⁶ Myöhemmin syksyllä uutiset Euroopasta alkoivat muuttua positiivisemmiksi. Euroopan unionin johtajat esiintyivät julkisuudessa vaatimassa pankkien antolainauksista kuriin ja esittelemässä suunnitelmia, joilla ylivelkaantuneet pankit voitaisiin pelastaa.³⁷ Julkisuuden perusteella tilanne näytti muuttuvan viikosta toiseen. Jos lokakuun puolivälissä julkaistuissa uutisissa toimenpiteillä näytti olevan jotain tehoa,³⁸ niin kuun loppupuolella *Helsingin Sanomat* kertoi: ”Luottolaman ja taantumana pelko palasi markkinoille täydellä voimalla.”³⁹ Samaan aikaan sekä *Aamulehti* että *Helsingin Sanomat* nostivat julkisuuteen sen, että Euroopan unionin suunnittelemat tukipaketit tulisivat myös suomalaisten maksettaviksi, vaikka niiden hintaa ei vielä

34. *Ilta-Sanomat* 10.10.2008: ”Säästöt turvassa.”; *Ilta-Sanomat* 21.10.2008: ”Elä halvalla!”; *Ilta-Sanomat* 16.10.2008: ”Hyvä hetki rakentaa.”

35. HS 7.10.2008: ”Finanssikriisi säikäyttelee EU-maiden katraan hajalleen.”; HS 7.10.2008: ”EU yritti koota kriisissä hajonnutta rintamaansa.”

36. HS 10.10.2008: ”EKP:n kovat otteet eivät tuoneet heti helpotusta rahamarkkinoille.” AL 3.10.2008: ”Keskuspankit eivät enää hallitse euribor-korkoja.”; AL 12.10.2008: ”Uusi koronlaskukaan ei helpota paniikkia levittävää talouskriisiä.”

37. HS 2.10.2008: ”EU-komissio haluaa rajat pankkien keskinäiselle lainaamiselle.”; HS 11.10.2008: ”Euroopan rahamarkkinat tarvitsevat keskitettyä valvontaa.”; HS 12.10.2008: ”Eurooppaan kehitteillä yhteinen pankkien pelastussuunnitelma.”; HS 13.10.2008: ”Euromaat lupasivat rahoittaa ongelmiin joutuvia pankkeja.”; HS 14.10.2008: ”EU-johtajat löysivät toisensa ja hyvän toimintatavan.”; HS 14.10.2008: ”Euroopan pelastuspaketit saivat otteen finanssikriisistä.”; HS 14.10.2008: ”Pankkikriisin torjuminen alkoi pikavauhdilla EU:n suurmaissa.”

38. AL 14.10.2008: ”Pörssikurssit nousivat ja korot laskivat toivon herättä.”

39. HS 25.10.2008: ”Luottolaman ja taantumana pelko palasi markkinoille täydellä voimalla.”

osattukaan arvioida. Tätä tilannetta *Aamulehti* kutsui ”Avoimen piikin solidaarisuudeksi.”⁴⁰

Taloustilannetta käsittelevien kirjoitusten määrä laski voimakkaasti kaikissa kolmessa tarkastellussa lehdessä vuodesta 2008 vuoteen 2009. Silti talouskriisi muodosti politiikan julkisuuden näkyvimmän yksittäisen aiheen.⁴¹ Taloustilannetta käsittelevien uutisten määrän lasku on epäjohdonmukaista siinä mielessä, että Suomen taloudellinen tilanne oli itse asiassa merkittävästi heikompi vuonna 2009 kuin vuonna 2008.⁴² Kuten aiemmin todettiin, vuoden 2008 syksyllä talouden taantumun konkreettisista vaikutuksista oli vielä vähän näyttöä, vaikka tiedotusvälineet maalailivatkin erilaisia uhkakuvia. Kesällä 2009 tilanne oli kuitenkin toinen. Uutisissa tuotiin julki, että työttömyys oli nousussa ja taloustuotanto laskussa.⁴³ Syksyn 2008 kuntavaalien ja kesän 2009 eurovaalien politiikan julkisuuden välillä on kuitenkin mielenkiintoinen ero. Syksyllä 2008 Euroopan unioni esitettiin hakemassa ratkaisua kansainväliseen talouskriisiin, mutta kesällä 2009 Euroopan unioni näkyi julkisuudessa perin vähän talousuutisten yhteydessä. Olisi voinut olettaa, että Euroopan parlamenttivaalit olisivat johtaneet julkiseen keskusteluun siitä, mitä Euroopan unioni voi talous- taantumun ratkaisemiseksi tehdä. Näin ei kuitenkaan ollut.

Päinvastoin vuoden 2009 Euroopan parlamentin vaalien julkisuus vertautuu mielenkiintoisella tavalla vuoden 2007 eduskuntavaalien julkisuuteen. Niille yhteistä oli, että julkisuudesta puuttui selkeä vastakkainasettelu eri puolueiden tai aatteiden välillä. Seurauksena oli, ettei sanomalehdissä käsitelty puolueiden välisiä eroja tai perehdytty ajankohtaisiin asiakysymyksiin, vaan seurattiin vaalikampanjaa yleisellä tasolla. Julkisuudessa esimerkiksi pohdittiin, asettavatko ehdokkaat etusijalle kansallisen vai Euroopan unionin edun⁴⁴ ja mikä ylipäänsä on kansallisen päätöksenteon ja europarlamenttiedustajien välinen suhde⁴⁵ sekä millä tavoin ja kenen rahoilla puolueet käyvät EU- vaalikampanjaa.⁴⁶ Ottaen

40. AL 14.10.2008: ”Avoimen piikin solidaarisuutta.”; HS 14.10.2008: ”Suomen pankkitukipaketille ei vielä ole hintaa.”; AL 14.10.2008: ”Suomi sitoutuu raskaisiin tukitoimiin.”.

41. Rannanpää 2010, 78.

42. ”Euro ja talous”, 2/2010. Suomen pankki.

43. AL 16.5.2009: ”Suomen talouden vapaa pudotus jatkui maaliskuussa.”; AL 17.5.2009: ”Toimeentulotuen menot nousevat kunnissa rajusti.”; HS 14.5.2009: ”Palkanalennuksia luvassa.”; HS 3.6.2009: ”Työttömyystilanne kuumensi eduskuntaa.”

44. AL 10.5.2009: ”Ajetaanko Euroopan unionissa Suomen etua vai yhteistä hyvää?”; AL 13.5.2009: ”Ennen oltiin rähmällään Moskovaan, nyt Brysseliin.”

45. AL 9.5.2009: ”EU:n vika: liikaa demokratiaa.”; AL 26.5.2009: ”Meppien ei tarvitse kulkea hallituksen talutusnuorassa.”; HS 9.5.2009: ”EU-parlamentaarikot: Hallitus ei osaa hoitaa suhteita meppeihin.”; HS 19.5.2009: ”Rajuinkaan suomalaismoppi ei hätkähdyttäisi EU-parlamentissa.”; HS 20.5.2009: ”Sopisiko listavaali EU-vaaleihin?”.

46. AL 12.5.2009: ”Yritysten ja yhdistysten tuki puolueelle julki.”; HS 12.5.2009: ”Eurooppa-päivän sisäänheittotuotteita olivat EU-pelikortit ja karkkimaljat.”; HS 4.6.2009: ”EU-ehdokkaiden ulkomainonta on kasvanut moninkertaiseksi.”

huomioon vaalien jälkeisen kehityksen, jolloin Euroopan unioni joutui ottamaan vastuulleen Euroopan ylivelkaantuneiden maiden pelastamisen talouskriisinkourista, unioni näkyy talousuutisissa suorastaan hämmästyttävän vähän.⁴⁷ Vielä 2009 *Aamulehti* saattoi provokatorisesti otsikoida jutun: ”Mitä kaukaisen Espanjan asiat kuuluvat Suomelle?”⁴⁸ On vaikea kuvitella, että kukaan olisi voinut esittää tällaista kysymystä 2010, jolloin Etelä-Euroopan maiden talouskriisi alkoi hallita otsikoita.

Aamulehdessä EU-vaalien asia-aiheina näkyivät politiikan julkisuudessa esimerkiksi Itämeren suojeleminen, autoverot, rakennerahastotuet ja bussimatkustajien oikeudet sekä maataloustuki, mutta ei taloustilanne.⁴⁹ Sekä *Helsingin Sanomat* että *Aamulehti* olivat huolissaan siitä, että puolueet ovat asettaneet ehdokkaiksi julkkiksia vailla aikaisempaa poliittista kokemusta, esimerkiksi viihdetäiteilijöitä ja urheilijoita. Tämän seurauksena parlamenttiin tulisi todennäköisesti valittua henkilöitä, jotka eivät kykenisi ajamaan niin EU:n kuin Suomenkaan etua.⁵⁰ Lopulta molemmat sanomalehdet vetosivat äänestäjiin, jotta nämä kuitenkin äänestäisivät vaaleissa: ”Vain äänestämällä voimme valita eurooppalaisia vaikuttajia.”⁵¹ Eurovaalien politiikan uutisista voi vetää johtopäätöksen, että puolueiden samankaltaisuus johtaa politiikan julkisuuden painottumiseen itse vaalikampanjan käymiseen sekä Euroopan parlamentin tapauksessa myös varsinaisen instituution esittelyyn. Julkisuudessa ei näemmä kyetty keksimään, mitä virkaa Euroopan parlamentilla tai Euroopan unionilla ylipäänsä saattaisi olla. Tässä suhteessa tilanne tuli kuitenkin muuttumaan.

Talouskriisin julkisuudesta on kuitenkin vaikea tehdä johtopäätöstä, että taloustaantumaa käsittelevien uutisten määrän voimakas kasvu olisi sellaiseen auttanut perussuomalaiset vaalivoittoon. Vaikka taloustaantuma jatkoi pahenemistaan vuoden 2008 jälkeen, sitä koskevien kirjoitusten lukumäärä kääntyi itse asiassa laskuun. Aikaisemmissa tutkimuksissa on kuitenkin havaittu korrelaatio Suomen talouden rakennemuutoksen ja perussuomalaisten kannan-

47. Yksi poikkeus *Helsingin Sanomista* löytyy. HS 4.6.2009: ”EU löysää rahahanoja työttömien työllistämiseksi.”

48. AL 14.5.2009: ”Mitä kaukaisen Espanjan asiat kuuluvat Suomelle?”

49. AL 8.5.2009: ”Itämeren pökäleet puhdistukseen ja autoverot yhtenäisiksi EU:ssa.”; AL 20.5.2009: ”Suomen 1,7 miljardin euron rakennerahastotuet jumissa.”; AL 22.5.2009: ”Suomalaismepin pitää huolehtia ympäristöstä.”; HS 9.5.2009: ”Eurovaaliehdokkaiden enemmistö: Ei yhtä maahanmuuttopolitiikkaa.”; HS 9.5.2009: ”Suomi kääntynyt lähivuosiin jopa satoja irakilaisia takaisin kotimaahan.”; HS 8.5.2009: ”Suomi haluaa vielä hioa EU-esitystä bussimatkustajien oikeuksista.”; AL 26.5.2009: ”Maataloudesta pitäisi päättää kotioiloissa.”

50. HS 19.5.2009: ”Mitättömyys uhkaa EU:ta.”; HS 15.5.2009: ”Europarlamenttiin olisi valittava ehdokkaista kyvykkäimmät”. Ks. myös Rannanpää 2010, 80. Julkkikset eivät kuitenkaan menestyneet vaaleissa erityisen hyvin.

51. HS 21.5.2009: ”Vain äänestämällä voimme valita eurooppalaisia vaikuttajia.”; AL 30.5.2009: ”Äänestäminen on mahdottoman tärkeää.”

tuksen kasvun kanssa. Niillä teollisuuspaikkakunnilla, joilla rakennemuutos johti työttömyyteen, perussuomalaisten kannatus kasvoi voimakkaimmin vuoden 2007 eduskuntavaaleista vuoden 2011 vaaleihin.⁵² Samaan aikaan on kuitenkin huomattava, että perussuomalaisten kannatus lähti voimakkaaseen kasvuun vasta vuonna 2010, jolloin taloustaantumaa koskevan kirjoittelun huippu oli jo jäänyt taakse. Tämän perusteella voi arvioida, että taloustaumaa loi pohjaa tyytymättömyydelle ”vanhoja” puolueita kohtaan, mutta ei sellaisenaan vielä riittänyt äänestäjien siirtymiseen perussuomalaisten kannattajiksi.

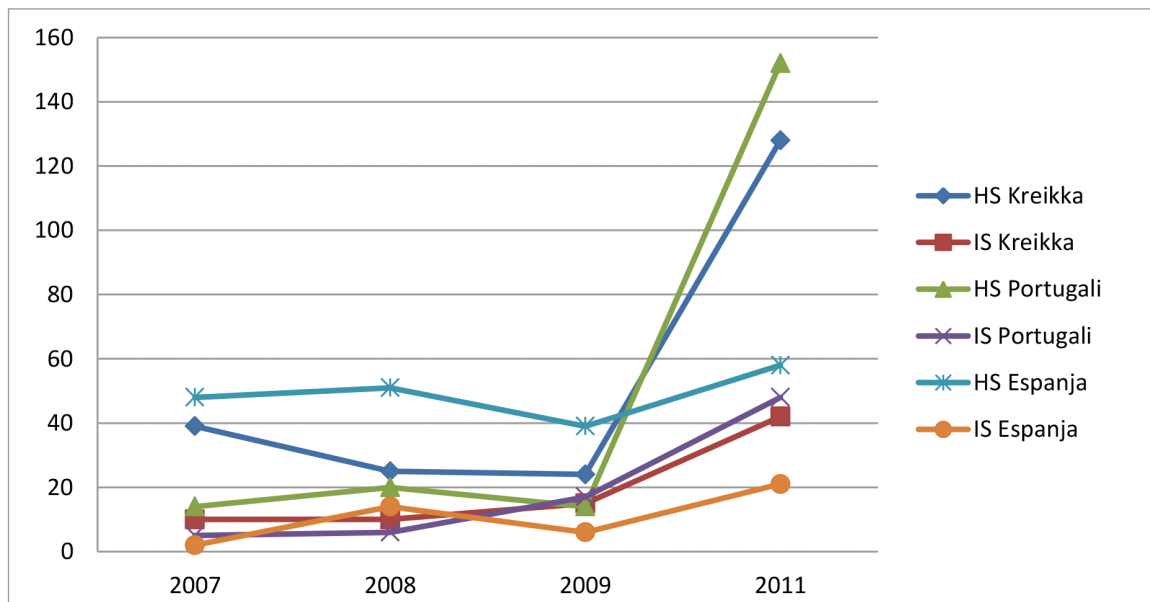
Euroopan vakauspaketit

Vuosien 2009 ja 2010 välissä taloustaantumaa koskeva julkisuus muuttui sisällöllisesti ja määrällisesti. Ensinnäkin sen määrä väheni ja toiseksi julkisuuden painopiste siirtyi käsittelemään euroalueen ylivelkaantuneita maita.

Kuvio 2 osoittaa, kuinka paljon kolme eniten talouskriisistä kärsinyttä maata näkyivät Suomen politiikan julkisuudessa ja milloin niitä koskeva julkisuus alkoi. Se osoittaa, että Kreikka, Portugali ja Espanja alkoivat näkyä talouskriisijulkisuudessa vuosien 2009 ja 2011 välisenä aikana, todennäköisesti kesällä 2010, jolloin keskustelu erityisesti Kreikan apupaketista käynnistyi. Apupaketteja käsiteltiin erityisen voimakkaasti *Helsingin Sanomissa*, mikä johtune siitä, että Helsingin Sanomilla on voimavaroja seurata ulkomaiden tapahtumia omien toimittajien voimin. Sen sijaan maakunnalliset päälehdet ja iltapäivälehdet nojautuivat journalismissaan kansallisiin yhteistoimituksiin, minkä seurauksena niissä painottui kansallinen näkökulma (Harjuniemi & Herkman 2013, 19, 37). Silti myös Suomessa muiden maiden tapahtumat herättivät voimakasta kiinnostusta. Kuten vuoden 2011 eduskuntavaalien politiikan julkisuutta käsittelevä tutkimus osoitti, Portugalin taloustilannetta käsittelevä julkisuus moninkertaistui maaliskuun lopussa 2011, kun Portugalin hallitus epäonnistui yrityksessään viedä säästöläit läpi parlamentissa. Näin kävi myös Kreikan talouskriisin kärjistyessä kesällä 2010 (Harjuniemi & Herkman 2013, 19).

Toisin sanoen politiikan julkisuuden näkökulmasta perussuomalaisten kannatuksen voimakas kasvu vuosina 2010–2011 korreloi ennen muuta Portugalin ja Kreikan talouskriisin kärjistymisen ja siitä seuranneen kansallisen julkisuuden määrän kasvun kanssa.

52. Toivonen 2011.

Kuvio 2: Portugalin ja Espanjan taloutta koskevien uutisten määrä *Helsingin Sanomissa* ja *Ilta-Sanomissa* (Kreikka N=321, Portugali N=301).

Timo Harjuniemi ja Juha Herkman ovat todenneet, että suomalaiset tiedotusvälineet syyttivät uutisissaan kansainvälisestä talouskriisistä ennen muuta kolmea eri tahoa: Ensinnäkin talousongelmiin joutuneita valtioita, jotka olivat ottaneet kohtuuttomia määriä lainaa, toiseksi itse eurojärjestelmää ja kolmanneksi kansallista talouspolitiikkaa. (Harjuniemi & Herkman 2013, 33). Tähän voi lisätä, että vuosina 2008–2011 Euroopan unioni ei missään taloustaantumavaiheessa vaikuttanut instituutiolta, joka olisi tavalla tai toisella kyennyt auttamaan Suomea tai selvinnyt edes itse omista vaikeuksistaan. Ennen talouslaman alkua Euroopan unioni näytti uutisten perusteella keskittyvän aivan toisarvoisiin tai kansallisesta näkökulmasta jopa vahingollisiin asioihin. Uutisissa esimerkiksi kerrottiin Euroopan unionin uhkaavan suomalaisia yrityksiä sakoilla, mikäli ne eivät noudattaisi EU-lainsäädäntöä.⁵³ Syksyllä 2008 uutisissa painotettiin voimakkaasti sitä, että EU keskittyy omassa työssään nimenomaan ilmastonmuutoksen torjuntaan, vaikka samaan aikaan Suomen tiedotusvälineissä jo kauhisteltiin kansainvälisen taloustaantumavaiheen leviämistä Suomeen. Myös muilla jäsenmailla alkoi olla muita prioriteetteja.⁵⁴ Ilmastonsuojelun lisäksi EU tavoitteli laivojen rikkipäästöjen vähentämistä. Suomessa huolestuttiin, että kaavaillut rikkipäästöt johtavat jopa 800 miljoonan euron kustannuksiin suomalaiselle teollisuudelle.⁵⁵ Ilmastomuutoksen torjunnassa epäiltiin, että rajoituk-

53. AL 19.2.2007: "Eu uhkaa Konetta jopa miljardin euron sakoilla"

54. HS 16.10.2008: "Finanssikriisi alkoi horjuttaa EU-maiden sitoutumista ilmastopakettiin."; HS 17.10.2008: "EU-maiden soraäänit horjuttivat vaan eivät kaataneet ilmastotavoitteita."; HS 24.10.2008: "Ilmastopaketin tarve kasvaa, samoin paketoinnin vaikeus."; HS 17.10.2008: "Talouskriisi alkaa vaikuttaa EU:n perussuuntaukseen."

55. HS 6.10.2008: "Laivojen uusi rikkiraja voi maksaa Suomelle yli 800 miljoonaa euroa."; AL 13.10.2008: "Rikki haastaa kuljetusjärjestelmän."

sisä päädytään ylilyönteihin, jotka tarpeettomasti häiritsevät autoilua tai haittaavat teollisuutta.⁵⁶ Uutisissa viitattiin muutaman kerran EU:n suunnitelmaan kieltää hehkulamput ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Media kuvaannollisesti henkäisi helpotuksesta, kun hehkulamppuja ei kiellettykään.⁵⁷ Vuoden 2009 Euroopan unionia koskeva julkisuus myötäili siten aikaisempia tutkimustuloksia, joiden mukaan kansallisilla tiedotusvälineillä on taipumuksena kuvata Euroopan unioni ikään kuin oman maan kilpakumppanina tai vastustajana.

Julkisuus keskittyy kysymykseen, mitä *me* voimme saada tai menettää EU-jäsenyyden myötä sen sijaan, että nähtäisiin EU-jäsenyydessä jotain yhteisiä etuja tai hyötyjä.⁵⁸

Suomessa median kriittisyys Euroopan unionia, eurojärjestelmää ja kotimaan poliitikkoja kohtaan loi suotuisat asetelmat perussuomalaisten kannatuksen voimakkaalle kasvulle. Kuten vuoden 2011 eduskuntavaaleja tarkastellut tutkimus on osoittanut, perussuomalaiset ja sen puheenjohtaja Timo Soini sai tahoilta julkista tukea medialta. Tiedotusvälineiden kriittinen suhtautuminen kansainvälisen talouskriisin hoitoon ja aivan erityisesti euron vakavat vaikeudet vuosina 2010–2011 antoivat uskottavuutta Timo Soinille, joka oli esiintynyt johdonmukaisesti Euroopan unionin ja eurojärjestelmän vastustajana aina perussuomalaiset-puolueen perustamisesta, vuodesta 1995 lähtien. Tässä suhteessa perussuomalaiset erosi olennaisesti muista puolueista, jotka olivat joko suhtautuneet myönteisesti Euroopan unioniin tai osallistuneet hallituksiin, jotka olivat ajaneet myönteisesti Euroopan unioniin suhtautuvaa politiikkaa. Kreikan ja Portugalin vaikeat talousvaikeudet loivat julkisen vastakkainasettelun yhtäältä perussuomalaisten ja toisaalta muiden puolueiden välille. Jo 2007 *Aamulehti* kertoi, että suurimpien puolueiden puheenjohtajien mukaan Suomen paikka oli Euroopan integraation ytimessä.⁵⁹ Vastakkainasettelu tarjosi perussuomalaisten puheenjohtajalle Timo Soinille mahdollisuuden väittää, että muut puolueet johtavat kansalaisia harhaan EU-asioissa.⁶⁰ Kun euroalue näytti vuosina 2010–2011 ajautuvan ylivoimaisiin vaikeuksiin, antoi tilanne Soinille poikkeuksellista uskottavuutta.

56. HS 18.10.2008: "Sammuvatko valot, pakeneeko teollisuus, kielletäänkö autoilu."

57. AL 3.3.2007: "Hehkulamput saavat loistaa Suomessa."

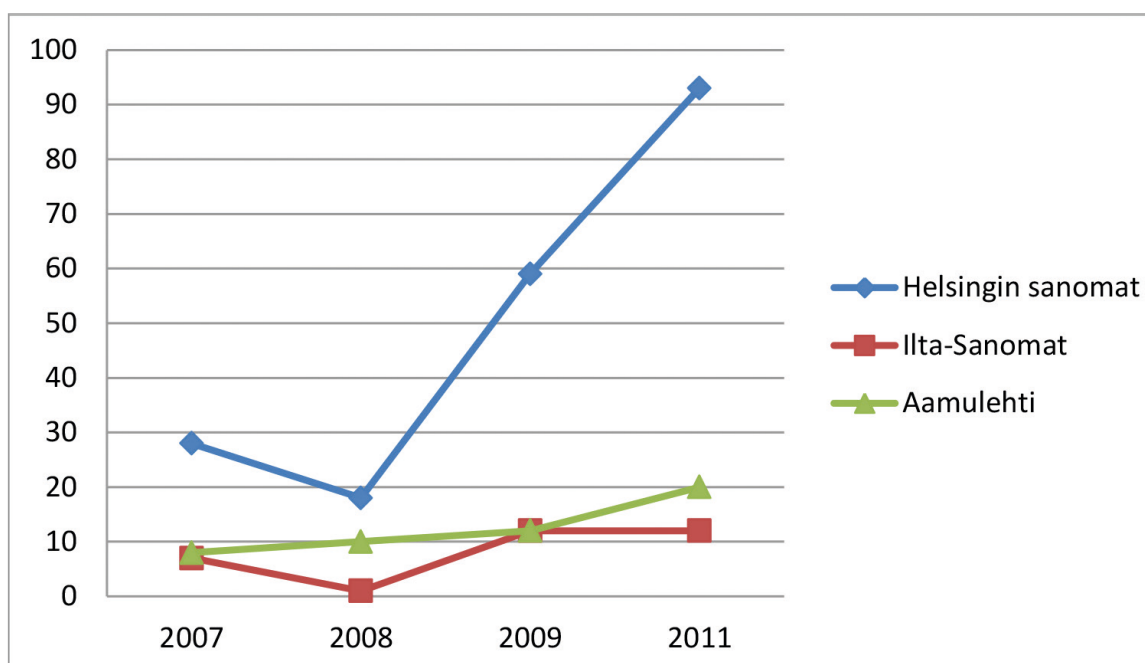
58. Vliegenthart, R., Schuck, A. R., Boomgaarden, H. G., & De Vreese, C. H. (2008). News coverage and support for European integration, 1990–2006. *International Journal of Public Opinion Research*, 20(4), 415–439.

59. AL 2.3.2007: "Pääministeriehdokkaat pysyisivät EU:n keskiössä."

60. HS 27.2.2007: "Timo Soini: Suuret puolueet pitävät EU-asiat tarkoituksella piilossa."

Maahanmuuttoa koskevan keskustelun lisääntyminen

Taloustaantumaa ja Euroopan ylivelkaantuneita maita käsittelevien uutisten lisäksi oli olemassa toinenkin teema, jota koskevien juttujen määrä nousi voimakkaasti vuosina 2007–2011: maahanmuutto. Kuten kuviosta 3 ilmenee, maahanmuuttoa ja turvapaikkapolitiikkaa koskeva keskustelu nelinkertaistui *Helsingin Sanomissa* vuodesta 2008 vuoteen 2011. *Aamulehdessä* juttujen määrä suurin piirtein kaksinkertaistui ja *Ilta-Sanomissa* olennaisesti lisääntyi samana aikana, vaikkakin uutisten kokonaismäärä näyttää vähäiseltä verrattuna *Helsingin Sanomiin*. ”Jytty – Eduskuntavaalien 2011 mediajulkisuus” -teoksen mukaan maahanmuutto oli sanomalehtien viidenneksi yleisin politiikan uutisaihe vuoden 2011 eduskuntavaaleja edeltävinä kuukausina.⁶¹

Kuvio 3: Maahanmuuttoa ja turvapaikkoja koskevien uutisten määrä (N=280).

2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen lopussa tapahtunut käänne suomalaisessa julkisessa maahanmuuttokeskustelussa on merkittävä, koska maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikkaa koskeva keskustelu on Suomessa aikaisemmin ollut vähäistä. 2000-luvun suomalaisen maahanmuuttopoliittisen keskustelun avaus oli tapahtunut muutamaa vuotta aikaisemmin, kun Matti Vanhasen hallitus esitti maahanmuuttoa yhtenä ratkaisuna Suomen heikkene-

61. Railo & Välimäki 2012, 36.

vän huoltosuhteen aiheuttamiin ongelmiin. Suurten ikäluokkien jäädessä eläkkeelle 2010-luvulla työvoiman piirissä olevien ihmisten määrä suhteessa työvoiman ulkopuolisten henkilöiden määrään uhkasi kehittyä olennaisesti heikompaan suuntaan ja maahanmuuton lisäämisen arveltiin tarjoavan tähän yhden parannuskeinon. Julkisen keskustelun määrä pysyi kuitenkin melko vähäisenä 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen loppuun asti, jolloin tiedotusvälineet alkoivat kiinnittää aiheeseen enemmän huomiota.

Tutkimusjohtaja Pentti Raittila on arvioinut, että maahanmuuttoa koskevien uutisten ja julkisen keskustelun lisääntyminen on seurausta kolmesta tekijästä. Ensinnäkin taloustaantuma herätti kritiikkiä sitä ajatusta kohtaan, että Suomeen pitäisi saada runsaasti maahanmuuttajia korjaamaan huoltosuhdetta. Pikemminkin oltiin huolissaan siitä, että Suomen työllisyystilanteen heikentyessä työtä ei riitä kantasuomalaisillekaan. Toiseksi perussuomalaiset ryhtyivät äänekkäästi kritisemaan suomalaista maahanmuuttopolitiikkaa jo 2000-luvun alkupuolella. Aluksi tällä ei ollut merkittävää vaikutusta muiden puolueiden ja poliitikkojen toimintaan, mutta perussuomalaisten vähitellen nouseva kannatus pakotti myös muut puolueet ottamaan kantaa maahanmuuttokysymyksiin. Kolmas selitys maahanmuuttokeskustelun määrän kasvulle on Raittilan mukaan internetin sosiaalisen median lisääntynyt vaikutus perinteisten tiedotusvälineiden uutistarjontaan. Maahanmuuttokriittisiä mielipiteitä esitettiin pitkään internetin keskustelupalstoilla ilman, että ne olisivat näkyneet valtamedian tuottamassa julkisuudessa. 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen viimeisinä vuosina perinteiset tiedotusvälineet ovat kuitenkin ryhtyneet poimimaan uutisaiheita myös blogeista ja keskustelupalstoilta, jolloin maahanmuuttokriittisetkin äänenpainot ovat saaneet enemmän näkyvyyttä mediassa.⁶² Näiden seikkojen lisäksi voi todeta, että maahanmuuttajien osuus Suomessa asuvista ihmisistä on ylipäänsä jatkuvasti lisääntynyt, mikä lienee vaikuttanut myös sitä koskevan julkisen keskustelun määrään.

Maahanmuuttoa ja pakolaisia koskevien uutisten lähempi tarkastelu osoittaa, että vuosien 2007–2011 välisenä aikana maahanmuuttokeskustelun sävy muuttui merkittävästi. Vuonna 2007 maahanmuuttokeskustelun fokus oli ennakoidussa työvoimapulassa ja työperäisessä maahanmuutossa: ”Maahanmuuttajat helpottavat työvoimapulaa”.⁶³ Julkisuudessa vasemmisto ja oikeisto kinastelivat

62 Raittila 2009, 67–72. En ole rasisti, mutta... Maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja kritiikistä. Suvi Keksinen, Anna Rastas & Salla Tuori (toim.) Vastapaino & Nuorisotutkimusverkosto, Tampere 2009.

63 AL 9.3.2007: ”Maahanmuuttajat helpottavat työvoimapulaa”.

siitä, tulisiko suomalaisen maahanmuuttopolitiikan painottaa humanitäärisiä syitä vai tavoitella uusia koulutettuja työntekijöitä. Vasemmistopuolueet halusivat valita Suomeen maahanmuuttajia humanitäärisin syin, kun taas porvaripuolueet olisivat mieluummin ottaneet Suomeen lisää työvoimaa. Vihreät tavoittelivat ylipäänsä vapaampaa maahanmuuttoa.⁶⁴

Nousukauden taituttua ja taloustilanteen kääntyttyä lopulta taantumaan suomalaisen julkisen maahanmuuttokeskustelun fokus siirtyi työperäisestä maahanmuutosta pakolaisiin ja turvapaikanhakijoihin. Poliitikassa muodostui käsitys, että suomalainen maahanmuuttopolitiikka oli kansainvälisesti liian vapaamielistä ja että turvapaikanhakijat käyttäisivät tilannetta hyväksi. Tämän seurauksena Suomeen saattaisi tulla ”liikaa” pakolaisia. Matti Vanhasen hallitus päättikin ryhtyä kiristämään suomalaista pakolais- ja turvapaikkapolitiikkaa vuonna 2009.⁶⁵

Myös kesällä 2009 pidetyissä Euroopan unionin parlamentin vaaleissa keskusteltiin suomalaisesta maahanmuuttopolitiikasta. Eurovaaliehdokkaat vastustivat EU-maiden yhteistä maahanmuuttopolitiikkaa peläten, että Suomi menettäisi mahdollisuuden rajoittaa Euroopan ulkopuolelta tulevien ihmisten tuloa Suomeen.⁶⁶ Vielä vuonna 2008 tiedotusvälineissä pohdittiin, tulisiko Suomen yrittää värvätä työntekijöitä Suomeen muualta Euroopan Unionista.⁶⁷ Vuonna 2009 tällaista keskustelua ei enää ollut, kun taloustaantuma oli tosissaan rantautunut myös Suomeen ja huolet työttömyyden kasvusta olivat kasvussa. Samaan suuntaan vaikutti myös se, että vuonna 2009 Suomeen oli tullut runsain määrin Romanian ja Bulgarian romaneja, joiden kerjääminen herätti julkisuudessa ärtymystä.⁶⁸ Julkisuudessa erityisesti perussuomalaisten kansanedustajat profiloituivat kovan linjan vetäjinä suomalaisessa maahanmuuttopolitiikassa. Toki perussuomalaisten puheenjohtaja Timo Soini ja vuoden 2009 kuntavaaleissa hurjalla äänivyöryllä valtuustoon noussut Jussi Halla-aho selkeäsanaisesti torjuivat väitteet rasismista.⁶⁹ Aikaisemmissakin tutkimuksissa havaittu paradoksi kuitenkin on, että tällainen julkisuus samanaikaisesti ruokkii käsitystä, että

64. HS 26.2.2007: ”Sdp ja vasemmistoliitto nihkeimpiä työperäiselle maahanmuutolle”; AL 10.3.2007: ”Vihreiden Hautala haluaa kiintiöt maahanmuuttajille.”

65. Keskinen 2009, 35–36.

66. HS 3.6.2009: ”Hallitus valmistelee tiukennuksia turvapaikkapolitiikkaan.”; HS 9.5.2009: ”Eurovaaliehdokkaiden enemmistö: Ei yhtä maahanmuuttopolitiikkaa.”

67. AL 19.10.2008: ”Suomen kannattaa värvätä väkeä talouskriisin painamasta EU:sta.”

68. HS 16.5.2009: ”Kerjäämisestä on tullut entistä röyhkeämpää.”

69. AL 21.10.2008: ”Timo Soini ja Jussi Halla-aho närkästyivät rasismisyytöksistä.”

nimenomaan perussuomalaiset ovat selkeästi maahanmuuttovastaisin puolue.⁷⁰ Populismia tutkinut Cas Mudde onkin todennut, että mediahuomio on samanlaisesti sekä kirous että siunaus maahanmuuttovastaisille puolueille. Yhtäältä maahanmuuttovastaisuus tuo näille puolueille runsaasti näkyvyyttä politiikan julkisuudessa, mutta toisaalta tämä julkisuus syö maahanmuuttovastaisten puolueiden legitimitettä, oikeutusta hallitusvaltaan.⁷¹

Teemat, jotka eivät vaikuttaneet perussuomalaisten menestykseen

Taloustaantumana lisäksi politiikan julkisuudesta vuosina 2007–2011 erottuu muutama selkeä teema, joille yhteistä on se, että niissä annetaan perin onneton kuva suomalaisen yhteiskunnan tilasta. Näiden teemojen vaikutus perussuomalaisten kannatuksen kasvuun oli kuitenkin todennäköisesti vähäinen tai olematon. Näin voi päätellä siitä, että kyseisten juttujen määrä oli hyvin pieni verrattuna esimerkiksi taloustaantumaa käsitteleviin uutisiin tai niiden määrä oli selvästi laskeva tarkastellulla ajanjaksolla. Tällaisia aiheita olivat köyhyys ja elintasoeron kasvu, hyvinvointivaltion palveluiden puutteet sekä ilmastonmuutos. Yhteistä näille teemoille on, että perussuomalaiset nosti omassa, vuoden 2011 vaaliohjelmassaan niitä esille voimakkaasti. ”Suomalaiselle sopivin” -ohjelmassa perussuomalaiset syytti muita puolueita siitä, että nämä olivat kasvaneet erilleen tavallisesta kansasta. Tämä ”tavallinen kansa” joutui perussuomalaisten mukaan sietämään elintason laskua ja hyvinvointivaltion palveluiden rapautumista. Lisäksi perussuomalaiset -puolueen ohjelmassa syytettiin kiristynyttä ympäristöverotusta siitä, että suomalaisten työpaikat olivat siirtymässä kehitysmaihiin. Erityisesti ilmastonmuutoksen torjunta oli perussuomalaisten mielestä johtanut suomalaisen teollisuuden kilpailukyvyn romahtamiseen.

On kuitenkin todettava, että oikeastaan mikään näistä aiheista ei näkynyt mediassa voimakkaasti vuosina 2007–2011. Ilmastonmuutos on poikkeus, mutta sitä koskevat maininnat vähenivät voimakkaasti tarkastellulla ajanjaksolla. *Helsingin Sanomissa* ilmastonmuutos mainittiin vuoden 2007 vaalien alla noin 100 kertaa, mutta vuoden 2011 vaaleja edeltävänä aikana alle 40 kertaa. *Ilta-Sanomissa* ja *Aamulehdessä* ilmastonmuutosta käsittelevät uutiset vähenivät vain yksittäisiin mainintoihin vuoden 2011 vaaleissa.

70. AL 17.5.2009: ”Perussuomalaisten peukku nousi Timo Soinille ja Jussi Halla-aholle.”; Välimäki 2012, 279–287.

71. Mudde 2007.

Hyvinvointivaltion palveluiden puutteet ja rapautuminen oli aihe, joka kiinnosti tiedotusvälineitä vuodesta ja vaaleista toiseen. Tiedotusvälineiden mukaan suurissa kaupungeissa ensiapu ruuhkautui ja koululuokkien oppilaskoot kasvoivat.⁷² Palveluiden rapautumisen kiinteä sivujuonne oli, että syrjäseuduilla palvelut heikkenivät erityisen paljon: kyläkaupat vähenivät, korkeakouluverkkoa harvennettiin ja terveyskeskuksiin oli vaikea saada lääkäreitä.⁷³ Myös vanhustenhoidon tila huolestutti tiedotusvälineitä,⁷⁴ mikä antoi pienemmille puolueille mukaan lukien perussuomalaiset tilaa ja uskottavuutta haastaa kolme suurta puoluetta.⁷⁵ Mielenkiintoista kuitenkin on, että julkisen keskustelun määrä ei näyttänyt selkeästi korreloivan taloustilanteen kanssa. Vanhustenhoito ja terveyspalvelut mainittiin vuonna 2007 useammin kuin vuonna 2009 tai 2011, vaikka taloustilanne oli vuonna 2007 pintapuolisesti hyvä ja elettiin pitkän nousukauden viimeisiä vuosia. Vuoden 2011 eduskuntavaalien tutkimuksessa osoittautui, että hyvinvointivaltion palvelut tai niiden puutteet eivät yltäneet kymmenen näkyvimmän uutisaiheen joukkoon.⁷⁶

Köyhyys ja työttömyys olivat yhtäläillä teemoja, joiden julkisella käsittelyllä ei näyttänyt olevan selkeää yhteyttä perussuomalaisten kannatuksen kasvuun. Toki köyhyyttä koskevien uutisten määrä lähti nousuun vuonna 2011, kun taloustaantumaa oli kestänyt jo pari vuotta, mutta sitä ennen *Aamulehti* ja *Ilta-Sanomat* olivat tuskin käsitelleet aihetta ja *Helsingin Sanomissa* uutisten määrä oli ollut selkeässä laskussa vuosina 2007–2009. Sosiaaliset ongelmat eivät muutenkaan olleet näkyvässä asemassa politiikan julkisuudessa 2011. Hyvinvointivaltion puutteita, työttömyyttä ja huono- osaisuutta käsittelevien uutisten haaste näyttää olevan siinä, että nämä ongelmat pysyvät suurin piirtein samoina vuodesta toiseen. Näin ollen niihin ei liity sellaista dramatiikkaa tai yllättävyyden tuottamaa kiinnostavuutta, joka olennaisesti lisäisi uutisten määrää ja sitä kautta merkittävästi vaikuttaisi vaalitulokseen.

72. AL 14.3.2007: "Kaupunkien terveysasemia on uhkaamassa paha kriisi."; AL 28.5.2009: "Ensiapujono jopa kymmenen tuntia."; HS 5.10.2008: "Ministeri lupaa lain oppilashuollosta."; AL 28.5.2009: "Kaupunginhallitus joutuu miettimään Acutan ruuhkia."

73. AL 28.2.2007: "Länsi-Suomessa joka toinen kunta jo ilman kyläkauppaa"; HS 19.2.2007: "Korkeakouluverkon harvennus käyntiin"; HS 25.2.2007: "Omaishoitoon kannattaa panostaa."; HS 21.2.2007: "Terveystieteiden huollon palkat laitettava kuntoon tuloratkaisussa."; AL 1.3.2007 "Lääkärit välttelevät pieniä terveyskeskuksia."; AL 3.3.2007: "Lääkäripulaan ei ole yhtä reseptiä."; AL 13.3.2007: "Suurin osa puolueista panisi määrääjän erikoislääkärille pääsyyn."; HS 10.5.2009: "Tammisaaren synnytysosastoa uhkaa taas lopettaminen."

74. HS 21.2.2007: "Vanhustenhoito ei ole hanttihommaa."; AL 2.3.2007: "Lapset ja vanhukset hoidettava ensiksi."; AL 14.3.2007: "Päivystys kaaoksessa vanhusten jatkohoidon puutteen vuoksi."; HS 3.6.2009: "Terveyslautakunta säästi vanhusten sairaalapaikat ja tinki kotihoidosta."

75. AL 16.3.2007: "Räsänen, Soini ja Korhonen vahvoja vanhustenhoidossa. Vanhanen, Heinäluoma ja Katainen altavastaajia."

76. Railo & Välimäki 2012, 36,54.

Johtopäätökset

Olen tässä tutkimuksessa tarkastellut neljien vaalien politiikan julkisuuden agenda vuodesta 2007 vuoteen 2011. Olen vastannut kysymykseen, mitkä aiheet näkyivät eniten sekä millä tavoin ne kehystettiin *Helsingin Sanomissa*, *Ilta-Sanomissa* ja *Aamulehdessä* kuukautta ennen eduskuntavaaleja 2007, kunta-vaaleja 2008, europarlamenttivaaleja 2009 sekä eduskuntavaaleja 2011. Tutkimuksessa on selvitetty, mitkä aiheet ajallisesti korreloivat perussuomalai-
sten voimakkaan kannatuksen kasvun kanssa ja saattoivat siten olla syynä perussuomalaisten suosion nousuun. Toisaalta tutkimuksessa on myös osoitet-
tu, mitkä aiheet eivät korreloineet perussuomalaisten menestyksen kanssa, eivätkä näin olleet todennäköisesti vaikuttaneet siihen.

Tutkimuksen tärkein havainto oli, että vuosina 2008–2011 järjestettyjen vaalien julkisuutta hallitsi vuodesta 2008 eteenpäin kansainvälinen talouskriisi, josta jo vuoden 2007 vaalien alla oli nähtävissä tiettyjä merkkejä. Talouskriis-i
julkisuuden sisältö muuttui kuitenkin vuosien 2009–2011 välisenä aikana siten, että sen fokus keskittyi erityisesti Euroopan ylivelkaantuneisiin maihin. Portug-
alia, Kreikkaa ja Espanjaa koskevien uutisten määrä nousi vuosien 2009–2011 välisenä aikana voimakkaasti. Esimerkiksi Portugali mainittiin vuoden 2011 vaalien alla *Helsingin Sanomissa* noin kymmenen kertaa useammin kuin vuoden 2009 vaalien edellä. Havainto on yhdenmukainen vuoden 2011 eduskunta-
vaalien tutkimuksen tulosten kanssa. Tiedotusvälineet suhtautuivat erittäin kriittisesti kansainvälisen talouskriisin hoitoon, mikä antoi tahattomasti uskot-
tavuutta perussuomalaisille, jotka olivat suhtautuneet johdonmukaisen kieltei-
sesti Euroopan unioniin ja euroon. Samalla on huomattava, että uskottavuus yhdellä politiikan sektorilla ei johtanut uskottavuuteen muissa aiheissa, esimer-
kiksi verotuksessa.⁷⁷

Tutkimuksen toinen havainto on, että maahanmuuttoa käsittelevien uutisten määrä nousi merkittävästi vuodesta 2007 vuoteen 2011. Tämä antaa aiheen olettaa, että maahanmuuttoa koskeva julkinen keskustelu oli toinen perussuo-
malaisten kannatukseen vaikuttanut tärkeä tekijä.

Erityistä kuitenkin on, että maahanmuuttoa koskevien uutisten lukumäärä vaihteli merkittävästi mediasta toiseen vuonna 2011, jolloin saavutettiin aihetta koskevien uutisen määrän tähänastinen huippu. Aikaisempi tutkimus on osoit-

77. Railo 2012, 231–263.

tanut, että pääkaupunkiseudun päivälehdet käsittelivät maahanmuuttoa olennaisesti enemmän kuin maakuntien sanomalehdet.⁷⁸ Maahanmuuttoon liittyvä julkisuus näyttää siis keskittyvän alueelle, jossa myös maahanmuuttoa on eniten. Toisaalta monissa tiedotusvälineissä maahanmuuttoa käsiteltiin erittäin vähän, mikä antaa aiheen olettaa, että maahanmuuttoa koskeva julkisuus lisääntyy sitä mukaa kun maahanmuuttajien määrä kasvaa.⁷⁹

Yhtälailla mielenkiintoista on kuitenkin myös se, mitkä teemat eivät korreloineet perussuomalaisten kannatuksen kasvun kanssa, eivätkä näin ollen todennäköisesti vaikuttaneet puolueen kannatuksen voimakkaaseen nousuun. Tällaisia aiheita olivat hyvinvointivaltion palveluiden rapautuminen, köyhyys ja työttömyys sekä ilmastonmuutos. Tutkimuksen perusteella vaikuttaa epätodennäköiseltä, että perussuomalaisten vaalivoitto olisi ollut vastareaktio julkisen sektorin palveluiden puutteille tai heikkenemiselle. Yhtälailla epätodennäköiseltä vaikuttaa, että perussuomalaisten vaalivoitossa olisi ollut kysymys protestista työttömyyttä tai ympäristöarvoja vastaan. Vaikka työttömyydestä alettiin puhua julkisuudessa aikaisempaa enemmän vuosina 2008 ja 2009, niin keskustelun määrä tasaantui tai jopa väheni vuoteen 2011 tultaessa. Sama tilanne koski ympäristöongelmia ja erityisesti ilmastonmuutoksesta käytävää julkista keskustelua. Ilmastonmuutosta käsittelevät uutiset joutuivat antamaan tilaa taloustaantumaa tarkasteleville jutuille, eikä niillä näin ollen voi selittää perussuomalaisten menestystä.

Tutkimuksen perusteella olisi vaikea väittää, että *Ilta-Sanomien* politiikan julkisuus olisi erityisesti hyödyttänyt perussuomalaisia, vaikka populistisen retoriikan on väitetty sopivan iltapäivälehtien vapaampaan journalistiseen tyyliin.⁸⁰ Tokihan Timo Soini sai erityisen paljon julkisuutta juuri iltapäivälehdistä vuoden 2011 eduskuntavaalien alla.⁸¹ Toisaalta *Ilta-Sanomat* käsittelevänsä varsin vähän politiikan julkisuuden suuria aiheita, ennen muuta kansainvälistä talouskriisiä ja ylivelkaantuneiden maiden apupaketteja tai edes maahanmuuttoa. On kuitenkin jätettävä tilaa sille mahdollisuudelle, että *Ilta-Sanomat* julkaisi runsaasti uutisia talouskriisistä tämän tutkimuksen aikarajauksen ulkopuolella, vuonna 2010, jolloin perussuomalaisten kannatuksen kasvu oli voimakkaimmillaan.

78. Railo & Välimäki 2012, 47.

79. Railo & Välimäki 2012, 40–50.

80. Mudde 2007.

81. Railo & Välimäki 2012, 146.

Julianne Stewart, Gianpietro Mazzoleni ja Bruce Horsfield ovat määritelleet median ja populististen puolueiden välisessä suhteessa neljä vaihetta. Ensimmäisen vaiheen Stewart, Mazzoleni ja Horsfield ovat nimenneet maanmuokkaukseksi (eng. *ground-laying*). Siinä tiedotusvälineet kiinnittävät runsaasti huomiota johonkin yhteiskunnalliseen ongelmaan ja kritisoivat poliitikkoja ankarasti kyvyttömyydestä ratkaista kyseinen ongelma. Tämä kritiikki tukee epäsuorasti populistieja, koska se rapauttaa etabloituneiden puolueiden uskottavuutta ja legitimitettiä. Tämän seurauksena populististen puolueiden kannatus lähtee vähitellen nousuun, vaikkakin tiedotusvälineet eivät vielä kiinnitä niihin merkittävästi huomiota.⁸²

Toista vaihetta tutkijat kutsuvat vyörytykseksi (eng. *insurgent*). Siinä vaiheessa media havaitsee populistisen puolueen nousseen kannatuksen ja alkaa kiinnittää puolueeseen runsaasti huomiota. Huomio saattaa olla myötämielistä tai ei, mutta keskeistä on, että huomiota on paljon. Laadukkaat päivälehdet ja sähköiset tiedotusvälineet saattavat suhtautua populisteihin erittäin vihamielisesti, kuten Suomessakin kävi keväällä 2011. Olennaista kuitenkin on, että kansalaiset saavat yllin kyllin tietoa populistista ja heidän tavoitteistaan. Samalla media korostaa vastakkainasettelua populistien ja muiden puolueiden välillä, mikä saattaa entisestään voimistaa populististen puolueiden kannatusta.

Kolmatta vaihetta Stewart, Mazzoleni ja Horsfield kutsuvat vakiintumisvaiheeksi (eng. *established*). Populistisen puolueen kannatus on vakiintunut tietylle tasolle ja se on menettänyt huomattavan osan uutuudenviehätyksestään, minkä seurauksena tiedotusvälineet eivät enää kiinnitä siihen merkittävästi huomiota. Ensimmäisessä vaiheessa havaittu yhteiskunnallinen epäkohta on ehkä korjattu tai on korjaantunut, ja tiedotusvälineiden huomio on siirtynyt muualle. Samalla populistisen puolueen kannatus alkaa vähitellen laskea. Se oli ollut protestin kanava tietyssä yhteiskunnallisessa tilanteessa ja sillä oli ollut olosuhteiden tarjoamaa uskottavuutta silloisessa ajankohtaisessa aiheessa. Puolue ei kuitenkaan kykene tarjoamaan uskottavia poliittisia vaihtoehtoja muihin yhteiskunnallisiin ongelmiin.

Neljättä vaihetta tutkijat kutsuvat taantumisen (eng. *decline*) kaudeksi. Siinä vaiheessa populistinen puolue menettää liki täysin uskottavuutensa poliittisena liikkeenä. Se yhteiskunnallinen ongelma, jonka voimalla populistinen puolue syntyi ja vahvistui, on ratkaistu tai muista syistä kadonnut, eikä puolue ole

82. Stewart, Mazzoleni, Horsfield 2003, 217–237.

kyennyt löytämään vaihtoehtoista, uskottavaa agenda. Puolue on mahdollisesti hajonnut useisiin kilpaileviin ryhmittymiin, ja näkyy mediassa pelkästään erilaisen riitelevien henkilöiden kautta. On kuitenkin syytä huomauttaa, että kaikki populistiset puolueet eivät ole koskaan päätyneet tähän viimeiseen vaiheeseen.

Stewartin, Mazzolenin ja Horsfieldin jaoittelu ilmenee hyvin vuosien 2007–2011 vaalijulkisuudessa. Vuonna 2007 perussuomalaiset oli vielä puolue, johon tiedotusvälineet kiinnittivät suhteellisen vähän huomiota. Suomen taloudellinen tilanne näytti päällepäin vakaalta, eikä syytä merkittävään kritiikkiin ollut. Media arvosteli ”vanhoja” puolueita lähinnä siitä, että nämä muistuttivat toisiaan, mikä antoi perussuomalaisille mahdollisuuden esiintyä muiden puolueiden vastavoimana. Tilanne näytti noudattavan Chantal Mouffin ajatusta siitä, että puolueiden yhteinen konsensus siitä, mikä politiikassa oli järkevää ja mahdollista, oli sulkenut politiikan ulkopuolelle osan yhteiskuntaa ja kansalaisia. Näin perussuomalaiset tarjosi väylän protestille, jota media pohjusti korostamalla ”vanhojen” puolueiden samankaltaisuutta.

Vuonna 2008 alkanut talouskriisi antoi tiedotusvälineiden politiikan kritiikille uutta pontta. Media koki ”vanhojen” puolueiden epäonnistuneen talouspolitiikassaan. Vuosina 2007–2008 alkanut talouskriisi oli alusta alkaen selkeästi kansainvälinen ongelma ja sen vuoksi Euroopan unioni näyttäytyi merkittävänä tahona sitä koskevassa uutisoinnissa. Julkisuus ei kuitenkaan kohdellut EU:ta erityisen hyvin. EU ei vaikuttanut politiikan julkisuudessa instituutiolta, joka olisi kyennyt ratkaisemaan kansainvälisen talouskriisin, vaan päinvastoin heikolta ja voimattomalta järjestöltä. Erikoista kyllä, vaikka kansainvälinen talous- taantuma alkoi konkreettisesti näkyä Suomen taloudessa vuoden 2009 kuluessa ja vaikka Euroopan unioni oli syksyllä 2008 ollut näkyvässä julkisessa roolissa pohdittaessa kriisin ratkaisuja, kesällä 2009 pidettyjen europarlamenttivaalien politiikan julkisuudessa ei keskusteltu talouspolitiikasta. Sen sijaan vaalijulkisuudessa pohdittiin sitä, mitä Euroopan unioni ylipäänsä tekee, mitä varten Euroopan parlamentti on olemassa ja mikä on tämän kansainvälisen instituution suhde kotimaisiin päätöksentekijöihin. Julkisuudesta puuttui selkeä vastakainasettelu, joka olisi antanut poliittiselle keskustelulle sisältöä. Yhteistä syksyn 2008 ja kesän 2009 politiikan julkisuudelle oli, ettei Euroopan unioni vaikuttanut hyödylliseltä tai relevantilta instituutiolta senhetkisiin, julkisuudessa näkyviin ongelmiin.

Tiedotusvälineiden kriittisyys talouskriisin hoitamista ja Euroopan unionia kohtaan jatkoi sitä suomalaisen populistipuolueen kannatuksen kasvua pohjustavaa työtä, joka oli alkanut jo 2007. Pohjustus oli kuitenkin tehokkaampaa, koska tällä kertaa pohjustukseen oli selkeä syy, talouskriisi sekä Euroopan unionin ja ”vanhojen” puolueiden kyvyttömyys ratkaista siihen liittyvät ongelmat. Pahempaa oli kuitenkin tulossa. Talouskriisiä käsittelevän julkisuuden määrällinen huippu saavutettiin jo taloustaantumien alkuvaiheessa, vuonna 2008, jolloin talouskriisiin sisältyi vielä uutuuden tuomaa dramatiikkaa. Sen jälkeen talouskriisiä käsittelevien tekstien kokonaismäärä kääntyi laskuun, mutta Euroopan unionin ylivelkaantuneiden jäsenmaiden tilannetta käsittelevien uutisten määrä moninkertaistui. Tiedotusvälineiden huomio siirtyi Portugalin, Kreikan ja Espanjan ponnisteluihin selviytyä veloistaan sekä erityisesti Euroopan unionin suunnitelmiin luoda vakausrahasto, jonka avulla ylivelkaantuneita maita autettaisiin. Vasta tässä vaiheessa perussuomalaisten kannatus hypähti yli kymmenen prosenttiyksikköä kevään 2011 eduskuntavaalien ”jytty”-vaalituloksen 19 prosenttiin. Tästä voi päätellä, että Stewartin, Mazzolenin ja Horsfieldin kaavan toinen vaihe perussuomalaisten mediahuomiossa saavutettiin vasta siinä vaiheessa, kun Euroopan unionissa ryhdyttiin laatimaan ns. vakauspaketteja, joiden tarkoituksena oli pelastaa Euroopan unionin ylivelkaantuneet maat.

Tutkimus vuoden 2011 eduskuntavaalien julkisuudesta osoitti, että Euroopan unionin vakauspaketit tuottivat vastakkainasettelun, jossa kokoomus selkeästi kannatti ja perussuomalaiset yhtä selkeästi vastusti vakauspaketteja. Keskusta ja Sdp asettuivat näiden kahden ääripään väliin. Vastakkainasettelu selvästi hyödynsi perussuomalaisia, koska vakauspaketteja vastustava puheenjohtaja Timo Soini näkyi julkisuudessa yhtä paljon tai jopa enemmän kuin suurimman oppositiopuolueen puheenjohtaja Jutta Urpilainen. Näin ollen perussuomalaisten vuoden 2011 vaalivoiton merkittävin syy oli se, että puolue tarjosi uskottavan EU-vastaisen vaihtoehdon muille puolueille. Uskottavuus puolestaan oli seurausta useasta eri tekijästä. Ensinnäkin perussuomalaiset oli ollut johdonmukaisesti EU-vastainen siinä missä muut puolueet olivat joko olleet EU-myönteisiä tai ainakin osallistuneet EU-myönteisiin hallituksiin niiden edeltävien 16 vuoden aikana, jolloin Suomi oli ollut EU-jäsenmaa. Toiseksi uskottavuus oli seurausta talouskriisin ajan politiikan julkisuudesta, jossa erityisesti kritisoitiin ”vanhojen” puolueiden talouspolitiikkaa ja Euroopan unionin kyvyttömyyttä ratkaista talouskriisi. Pelkkä talouskriisi ei sellaisenaan olisi ehkä riittänyt perussuomalaisten kannatuksen voimakkaaseen kasvuun, mutta Euroopan

unionin kokoamat Portugalin ja Kreikan apupaketit olivat se seikka, joka mobilisoi Euroopan unioniin kriittisesti suhtautuvat äänestäjät kannattamaan perussuomalaisia.

Toisaalta vuoden 2011 eduskuntavaalien julkisuuden analyysi osoitti, että perussuomalaisten saaman mediahuomion lisääntyminen oli seurausta puolueen suurista kannatusluvuista. Sitä mukaa kun kannatusluvut nousivat, lisääntyi myös mediahuomio. Olisi siis väärin väittää, että perussuomalaisten vaalimestitys olisi ollut *pelkästään* seurausta mediajulkisuudesta, koska kannatus kasvoi ensin ja mediahuomio tuli perässä. Median merkitystä perussuomalaisten vaalivoitossa rajoittaa myös se, että tiedotusvälineiden valtaosa suhtautui erittäin kriittisesti perussuomalaisiin keväällä 2011.⁸³ Näin ollen voidaan päätellä, että perussuomalaisten vaalivoitossa vuonna 2011 yhdistyi kaksi tekijää: yhtäältä median kriittinen suhtautuminen poliittisiin päättäjiin ja erityisesti Euroopan unioniin, joka mobilisoi suomalaiset EU-kriittiset äänestäjät perussuomalaisten kannattajiksi ja toisaalta perussuomalaisten vahva vaalikampanja ja johdonmukainen EU-kriittisyys. Näiden seikkojen avulla perussuomalaiset saivat houkuteltua kannattajikseen sellaisia liikkuvia äänestäjiä, jotka kokivat Euroopan unionin ja suomalaisen maahanmuuttopolitiikan kritiikin tärkeäksi vuosina 2011–2014. Euroopan unionin poikkeuksellisen voimakas medianäkyvyys ja median kriittinen suhtautuminen siihen veti perussuomalaisten kannattajiksi paljon niitäkin, jotka muissa olosuhteissa olisivat tehneet äänestyspäätöksensä muilla perusteilla ja äänestäneet muita puolueita tai jättäneet äänestämättä kokonaan.

Tällä hetkellä, keväällä 2014, ollaan Stewartin, Mazzolenin ja Horsfieldin kaavan kolmannessa vaiheessa, vakiintumisessa. Perussuomalaisten kannatuksen pohja rakennettiin vuosina 2007–2009, jolloin talouskriisijulkisuus loi uskottavuutta perussuomalaisille. Vuoden 2011 eduskuntavaalien alla siirryttiin toiseen vaiheeseen, jolloin tiedotusvälineet havahtuivat perussuomalaisten kannatuksen voimakkaaseen kasvuun ja ryhtyivät seuraamaan intensiivisesti perussuomalaisten poliittisia linjauksia ja toimintaa politiikassa. Nyt perussuomalaisia kohtaan tunnettu kiinnostus on tasaantunut, eikä Timo Soini saa nauttia jakamattomasta mediahuomiosta. Näin ollen perussuomalaiset tuskin lähitulevaisuudessa kykenee saavuttamaan samanlaista kannatuksen tasoa kuin vuoden 2011 eduskuntavaaleissa. On toki epätodennäköistä, että perussuomalai-

83. Hatakka 2012.

set katoaisi tai kutistuisi pieneksi puolueeksi lähitulevaisuudessa, mutta toistaiseksi kannatuksen huippu on lienee saavutettu.

Muutos on seurausta sekä median dynamiikasta että laajemmista ilmiöistä. Kansainvälinen taloustilanne on vähitellen alkanut osoittaa myönteisen kehittymisen merkkejä, eikä Euroopan ylivelkaantuneiden maiden tilanne ei ole samalla tavalla akuutti kuin se oli vuosina 2010–2011. Journalismin uutishierarkiassa uudet tapahtumat mielletään tärkeämmäksi kuin vanhat ja sen vuoksi ne saavat enemmän näkyvyyttä. Vaikka ylivelkaantuneiden maiden tilanteessa ei olisi tapahtunut parantumistakaan, ne todennäköisesti saisivat vähemmän julkisuutta suomalaisissa tiedotusvälineissä kuin vuonna 2010–2011. Vuoden 2011 eduskuntavaalien tutkimus osoitti, että perussuomalaisilla oli julkista uskottavuutta ja näkyvyyttä EU:n vastustamisessa ja maahanmuuttokriittisyydessä, mutta ei juurikaan muissa aiheissa. Jos EU kykenee uudistumaan ja Euroopan taloustilanne parantuu, perussuomalaiset ei kykene mobilisoimaan EU-vastaisuutta omaksi kannatukseksi. Samanaikaisesti maahanmuutto Suomeen on ollut jatkuvasti kasvussa, mistä seurannee, että sen saama mediahuomio kasvaa. Tällöin on olemassa vaara, että myös maahanmuuton ongelmaksi kokevien ihmisten määrä nousee. Asetelma voi houkutelaa perussuomalaisia terävöittämään maahanmuuttokriittisiä asenteitaan. Suomalainen media on kuitenkin suhtautunut perussuomalaisten maahanmuuttovastaisuuteen melko kriittisesti, ja saattaa entisestään lisätä kriittisyyttään vastauksena mahdolliseen perussuomalaisten radikalisoitumiseen. Lisäksi tällainen radikalisoituminen istuu perin huonosti perussuomalaisten toiseen tavoitteeseen: kehittää puolueesta uskottava ja legitiimi vaihtoehto, jolla on samanlainen oikeus hallitusvaltaan kuin muillakin suomalaisilla puolueilla. Perussuomalaisilla on siis edessään vaikeita vaihtoehtoja. Poliittisen linjan kehittäminen maltillisempaan suuntaan saattaa aiheuttaa äänestäjien kaikkoamisen, mutta sen terävöittäminen johtaa herkästi oman uskottavuuden rapautumiseen.

Lähdeluettelo:

Arter, David. 2013. How the True Finns won a seat in Etelä-Savo in April 2011 – and why it is important to know. *Politiikka* 55 (4): 207-222.

Berg, Laura & Mari K. Niemi. 2009. *Kenen kuntavaalit?* Kunnallissalan kehittämissäätiö: Sastamala.

Borg, Sami. 2012. Tärkeimmät asiakysymykset ja vakavimmat ongelmat. Teoksessa *Muutosvaalit 2011*, toim. Sami Borg. Oikeusministeriön julkaisut 16/2012. Saatavilla sähköisesti: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-172-2>.

Borg, Sami & Paloheimo, Heikki. 2009. Johdanto. Teoksessa *Vaalit yleisödemokratiassa. Eduskuntavaalitutkimus 2007*, toim. Sami Borg & Heikki Paloheimo. Tampere: Tampereen yliopistopaino – Juvenes Print.

Entman, Robert M. 1993. Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm”. *Journal of Communication* 43 (4): 51-58.

Harjuniemi, Timo & Herkman, Juha. 2013. *Eurokriisi suomalaisissa sanomalehdissä 2010 – 2012*. Helsinki: Viestinnän tutkimuskeskus CRC, Sosiaalitieteiden laitos, Helsingin yliopisto.

Hatakka, Niko. 2012. Perussuomalaisuuden kuva kolumni- ja pääkirjoitusjulkisuudessa. Teoksessa *Jytty: Eduskuntavaalien 2011 mediajulkisuus*, toim. Ville Pernaa & Erkka Railo. Turku: Kirja-aurora.

Kalela, Jorma. 2008. Poliittikattomuus hallitusten politiikkana. Teoksessa Suomen Eduskunta 100 vuotta, osa 12. Suomen ja kansanvallan haasteet. Helsinki: Edita.

Kantola, Anu. 2006. Suomea trimmaamassa: suomalaisen kilpailuvaltion sanastot. Teoksessa *Uusi jako. Miten Suomesta tuli kilpailukyky-yhteiskunta*, toim. Risto Heiskala & Eeva Luhtakallio. Helsinki: Gaudeamus.

Keskinen, Suvi. 2009. Pelkkiä ongelmia? Maahanmuutto poliittisen keskustelun kohteena. Teoksessa *En ole rasisti, mutta... – Maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja kritiikistä*, toim. Suvi Keskinen, Anna Rastas & Salla Tuori. Tampere: Vastapaino & Nuorisotutkimusverkosto.

McCombs, Maxwell & Shaw, Donald. 1977. *The Emergence of American Political Issues: The Agenda Setting Function of the Press*. St. Paul, MN: West Publishing.

McCombs, Maxwell. 2004. *Setting the Agenda. The Mass Media and Public Opinion*. Cambridge: Polity Press.

Mickelsson, Rauli. 2011. Suomalaisten nationalistipopulistien ideologiat, *Populismi. Kriittinen arvio*. toim. by Matti Wiberg Helsinki: Edita. Suomalaisten nationalistipopulistien ideologiat. Teoksessa *Populismi: kriittinen arvio* toim. Matti Wiberg. Helsinki: Edita.

Mouffe, Chantal. 2005. *On the political*. New York: Routledge.

Mudde, Cas. 2007. *Populist radical right parties in Europe*. Cambridge University Press: Cambridge.

Mykkänen, Juri. 2007. Eduskuntavaalien televisiomainokset ja populaarikulttuuri. Teoksessa *Mielikuvavaalit. Kevään 2007 eduskuntavaalien mediaailmiöt*, toim. Ville Pernaa, Mari K. Niemi & Ville Pitkänen. Kirja-aurora: Turku.

Niemi, Mari K. 2012. Timo Soini Perussuomalaisen identiteetin isäntänä. Teoksessa *Jytty: Eduskuntavaalien 2011 mediajulkisuus*, toim. Ville Perna & Erkkä Railo. Turku: Kirja-aurora.

Perna, Ville. 2013. Kohti kolmen keskisuuren hallitusta: Puolueiden voimasuhteiden muutos johtaa hallituskaaavan muuttumiseen. Teoksessa *Politiikan sekahaku. Mitkä asiat yhdistävät ja erottavat puolueita*. EVA:n raportti 25.9.2013.

Pitkänen, Ville. 2007. Television vaaliuutisointi – tarinoita politiikasta. Teoksessa *Mielikuvavaalit. Kevään 2007 eduskuntavaalien mediaailmiöt*, toim. Ville Perna, Mari K. Niemi & Ville Pitkänen. Turku: Kirja-aurora.

Railo, Erkkä. 2012. Euroopan unionin talouskriisin julkisuus – kritiikistä konsensukseen. Teoksessa *Jytty: Eduskuntavaalien 2011 mediajulkisuus*, toim. Ville Perna & Erkkä Railo. Turku: Kirja-aurora.

Railo, Erkkä & Välimäki, Matti. 2012. Vaalikevään media-agenda. Teoksessa *Jytty: Eduskuntavaalien 2011 mediajulkisuus*, toim. Ville Perna & Erkkä Railo. Turku: Kirja-aurora.

Railo, Erkkä & Välimäki, Matti. 2012b. Kamppailu julkisuuden hallinnasta. Teoksessa *Jytty: Eduskuntavaalien 2011 mediajulkisuus*, toim. Ville Perna & Erkkä Railo. Turku: Kirja-aurora.

Raittila, Pentti. 2009. Journalismien maahanmuuttokeskustelu: hymistelyä, kriittisyyttä vai rasismien tukemista? Teoksessa *En ole rasisti, mutta... Maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja kritiikistä*, toim. Suvi Keksinen, Anna Rastas & Salla Tuori. Tampere: Vastapaino & Nuorisotutkimusverkosto.

Rannanpää, Sari. 2010. Finland. Teoksessa *The 2009 Elections to the European Parliament – Country Reports*, toim. Wojciech Gagatek. European University Institute: Firenze.

Raunio, Tapio. 2011. Missä EU, siellä ongelma: populistinen Eurooppa-vastaisuus Suomessa. Teoksessa *Populismi: kriittinen arvio* toim. Matti Wiberg. Helsinki: Edita.

Stewart, Julianne, Mazzoleni Gianpietro & Horsfield, Bruce. 2003. Conclusion: Power to the Media Managers. Teoksessa *The Media and Neo-Populism. A Contemporary Comparative analysis*, toim. Julianne Stewart, Gianpietro Mazzoleni & Bruce Horsfield. Westport, CT: Praeger.

Suomen Pankki 1/2008 -> Suomen Pankki. 1/2008. Euro & talous. *Talouden näkymät erikoisnumero*. Helsinki: Suomen pankki.

Suomen Pankki. 2/2010. Euro & talous. Helsinki: Suomen Pankki. (http://www.suomenpankki.fi/fi/julkaisut/euro_ja_talous/euro_ja_talous_vanhhat/pages/et_2_2010.aspx)

vai

Toivonen, Timo. 2011. Perussuomalaisen nousun taustoista. Teoksessa *Populismi: kriittinen arvio* toim. Matti Wiberg. Helsinki: Edita.

Vliegenhart, R., Schuck, A. R., Boomgaarden, H.G. & De Vreese, C.H. (2008). News coverage and support for European integration, 1990-2006. *International Journal of Public Opinion Research* 20(4), 415-439.